ઢોલ

આદિવાસી બોલીનું સામયિક

ડુંગરી ભીલી

અંક ૨ : માર્ચ ૧૯૯૯

ઢોલ

આદિવાસી બોલીનું સામયિક

મુખ્ય સંપાદક : અરુણા જોશી
ડુંગરી ભીલી આવૃત્તિના સંપાદક : જિજ્ઞાસા પટેલ

ભાષા સંશોધન-પ્રકાશન કેન્દ્ર

ઢોલ : આદિવાસી બોલીનું સામયિક
ડુંગરી ભીલી : અંક ૨ : માર્ચ ૧૯૯૯

પ્રકાશક
ભાષા સંશોધન-પ્રકાશન કેન્દ્ર
૬, યુનાઈટેડ એવન્યુ, દિનેશ મિલ પાસે,
વડોદરા- ૩૯૦ ૦૦૭

મુદ્રક
શિવમ્ ઑફસેટ
આજવા રોડ, વડોદરા-૩૯૦ ૦૦૧

મુખપૃષ્ઠ છાયાચિત્ર
જ્યોતિ ભટ્ટ
ગાંઠિયા ગામના કલાકારોએ લાકડામાંથી બનાવેલ શિલ્પકૃતિ

ગ્રાફિક્સ
એન.આઈ.ડી.ના વિદ્યાર્થી

મૂલ્ય
પ્રતિ અંક રૂ.૨૫/- (+ રૂ. ૫.૦૦, જ્યાં જરૂરી હોય ત્યાં, ટપાલખર્ચ માટે)
વાર્ષિક લવાજમ રૂ.૫૦/- (ટપાલખર્ચસહ પ્રતિવર્ષ બે અંકો માટે)

લવાજમ સંપર્ક
ભાષા સંશોધન-પ્રકાશન કેન્દ્ર, ૬, યુનાઈટેડ એવન્યુ, દિનેશ મિલ પાસે, વડોદરા - ૩૯૦ ૦૦૭
જિજ્ઞાસા પટેલ, ગણેશ સોસાયટી, ગાયત્રી મંદિર પાસે, ખેડબ્રહ્મા - ૩૮૩ ૨૫૫

અનુક્રમણિકા

o *નવો હલકો* .. ૧

o ભાષા કેન્દ્ર .. ગણેશ દેવી ૨

o સદણ રાજા .. વજાભાઈ ગમાર - જિજ્ઞાસા પટેલ ૪

o સૉપરી કેંણાંની .. ગણેશ દેવી ૪૦

o રગ્તિયા વીરનો રાહરો .. જવાભાઈ ગમાર - ભગવાનદાસ પટેલ ૪૩

o લોકમતર .. પાબુભાઈ ગમાર - ભગવાનદાસ પટેલ ૪૮

o સાલકોન કાટી .. વજાભાઈ ગમાર - જિજ્ઞાસા પટેલ ૫૩

o 'વિમુક્ત જનજાતિ' હું હેં ? .. ગણેશ દેવી ૫૫

નવો હલકો

નવો હલકો રે,
 'ઢોલ' નો અવાઝ આવેં.
નવો હલકો રે,
 'ઢોલ' આદિવાસી બોલી બોલેં.
નવો હલકો રે,
 બોલી દેસ નં પરદેસ ઝાયેં.
નવો હલકો રે,
 'ઢોલ' નવો ઝમાંનો લાવેં.
નવો હલકો રે,
 'ઢોલ' વનનાં મા નવીન ઝગવેં.
નવો હલકો રે,
 ભણો આદિવાસી પાઈ ભણો.
નવો હલકો રે,
 અગલો ઝમાંનો આદિવાસીઓનો આવેં.

તેંણ વરહામા ઑંણા ભાષા કેન્દ્રનાં 'ઢોલ' ને ઝોરદાર નં બખનું કોમ કરું હેં. ''કુંકણા-ડાંગીની કોંણી'' ન 'કથા' નું બખનું ઈલમ મળું હેં. ભારથ દેસની સાહિત્ય અકાદમીએ ભીલી ભાષા વાસ્તે કોમ કરનાર નં બખનું ઈલમ આપવાનું નકી કરું હેં. ઑમ આદિવાસી વૉણીનું 'ઢોલ' દેસમા ઝોર ઝોર હી ગાઝવા મૉંડું હેં. ઑંણું 'ઢોલ' પરદેસમા પોણ ગાઝવાની તીયારી કરી રું હેં.

આદિવાસીઓની અસ્તુતિ સુતરે એંણા વાસ્તે પોણ ભાષા કેન્દ્ર ઝોરદાર સીન્તામા હેં. આદિવાસીઓની કલાઓ વાસ્તે તો તીમે તીમે તેઝગઢમા 'તેઝ' થાવા લાગું હેં. તીમે તીમે 'તેઝ' નો દીવો થાહેં નં દીવાનો 'હુરુઝ' થાહેં; એતો નકીસ હેં. 'તેઝ' કરનાર 'ગણેસ' હેં; એતણ 'હુરુઝ' તો થાહેંસ કેં!

ભાષા કેન્દ્રના પાઈઓ નં બૂનો કોમ કરીને 'ઢોલ' વગારેં હેં. એતણ એંણાંન પોણ સેતારીએ.

જિજ્ઞાસા પટેલ
ગણેશ સોસાયટી, ગાયત્રી મંદિર પાસે, ખેડબ્રહ્મા-૩૮૩ ૨૫૫

ભાષા કેન્દ્ર

ગણેશ દેવી

સેલાં તેંણ વરહાંહી 'ભાષા કેન્દ્ર' આદિવાસી ભાષા પણવાનું કૉમ કરેં હેં. આદિવાસી સંસ્કૃતિ નં પરઝા હાથે સંબંધનું કૉમ પૉણ સાલેં હેં. કેન્દ્ર દ્વારા ''પાવરા સમાજ અવને સંસ્કૃતિ'' નં ''તેજગઢનાં ગીતો'' ઝેવી સૉપરીઓ બાર પારવામાં આવી હેં. આદિવાસી સંસ્કૃતિમાં 'ભાષા' નં 'કલા' નો બખનો મેળ દેખવા મળેં હેં. નાસવાનું, ગીતાં, ધાર્મિક, પરબ, વારતા, કૉણી, સિતરાં ઑણાં બત્તાંનો એક-બીઝા હારણ નેં તૂટેં એવો મેળ હેં. એતણ 'ભાષા' પણતી વેળા બીઝી કલાનો વીસાર કરવાની ઝરૂરાઈ હેં.

સમાજનો વડો પ્રવાહ નં આદિવાસી પરઝા વસેનો વડો પ્રવાહ સાધણ નં રૂપિયા મેળવણા વાસ્તે ગાંડો થયેલો દેખાય હેં. પૉણ આદિવાસી સમાજ ઝીવનમા સંતોક નં આણંદ ઝાળવીન ઓસા સાધણ નં રૂપિયાં હી ઝીવી ઝૉણેં હેં. ઑણાનો અરથ એ કે આદિવાસી સમાજનું સરીક કળા, નાસણું નં સંગીત હી ઘરાયેલું હેં. એતણ આદિવાસી સંસ્કૃતિન બસાવવી એં તો આદિવાસી કલાઓન સાસવી રાખવી ઝરૂરી હેં.

ઑણા હેં કારણાંહી 'ભાષા કેન્દ્ર' એ આદિવાસી કલાઓનું એક નૉનકુક 'સંકુલ' તેજગઢ ખાતે ઊપું કરવાનું નકી કરું હેં. એંણી સરુઆત ઑણા વરહે થેઈ. સેલાં તેંણ વરહાંહી ઑણા બારામા કેતરીક સપાઓ, સરસાઓ થેઈ હેં. ઑણી સપાઓમા દેસના ઝુઆ ઝુઆ વિસ્તારમાહી નં પરદેસમાહી ઑણી વિદ્યાના ઝૉણનારા આવા'તા. ઑણાંને ભેળા મિળીન આદિવાસી સંસ્કૃતિ કેઈ રીતે સાસવવી ઝોઈઝે-એ નકી કરું'તું. એક વરહહી એંમાં ગુઝરાતમાના આદિવાસી કલાકારોની ઈયાદી બણાવતાં'તાં. શ્રી શંકરભાઈ તડવીએ ઑણું કૉમ આથમા લીધું અતું. નં એંણું કૉમ અઝીય સાલી રઉં હેં. થોરકા મઈનામા પેંલાં ઑણા કલાકારોનં તેજગઢમા બોલાવીનં એંમા ઑણી યોજના હમઝાવી. એંણાં કલાકારાંન આણંદ થો.

તા. ૧૨મી નવેમ્બર-૯૮ ના રોઝ આદિવાસી કલાકારોનો પેંલો મેળાપ તેજગઢમા સરુ થો. એંણામા પિઠોરા સિતરનારા, ડગરા કે લાકરામાં મૂરતકૉમ કરનારા, વૉંસની આથકળા વસ્તુઓ બણાવનારા, મોતીકૉમ કરવાવાળા, તીરકૉમઠાં બનાવનારા, માટીકૉમ કરવાવાળા-એવા કેતરાય ઝુઆ ઝુઆ કલાકારો આવા અતા. ઑણા હારે સરસા કરીન એક સહકારી મડલી બણાવવાનું નકી કરું. પેસ, આદિવાસી કલાકારીની વસ્તુઓ નં આથકળાની વસ્તુઓ ભાષા કેન્દ્રમા આવહેં, વરોદરા, અમદાવાદ ઝેવા સેંરાંમા વેસાહેં. નં એંણામાહી થાતી આવક ઑણા કલાકારોનં મિળતી રેં હેં. ઑણામાહી આદિવાસી પરઝાંન થોરુંકેંણુ પીઠબળ મિળવા લાગહેં.

ઑણા હારે હારે ભાષા કેન્દ્રે આદિવાસીઓને રુણમાહી સોરાવા ટૂકી વેળાની મૂરી પૂરી પારવાનું નકી કરું હેં. સુરસી ગૉમ્મા ઑણીની સરુઆત થાહેં. ઑણો પ્રયોગ સફળ થાય તો રુણમુક્તિ નં આવકનાં નવાં સાધણો એંમ બેં બાઝુ હી આદિવાસીના આથમા થોરકોક પૈસો રમતો થાહેં. કદાસ, ઑણો પૈસો ખેતીના કૉમમા આવહેં. આદિવાસીએ અવણ પોતાની સાળાઓ-કૉલેસો સરુ કરવી પરહેં. પોતાનાં છાત્રાલયો ઉઘારવાં પરહેં. એંણી હારે પોતાની સાંસ્કૃતિક પ્રકૃતિ ટકાવી રાખવી પરહેં. આદિવાસી કલાકારોની ઑણી મડલીમાહી ઑણી વાતો ઝો બણેં તો ભાષા કેન્દ્રને પોતાનું કૉમ થોરકુક નેંપાવવાની સાન્તી થાહેં.

ઑણા વરહે કેન્દ્રીય સાહિત્ય અકાદમીએ ભીલી ભાષા વાસ્તે એક સ્વતંત્ર ઈલમ આપવાનું નકી કરું હેં.

કુંકણા ડાંગી વારતાન ઑણા વરહે 'કથા' ઈલમ મળું હેં. આદિવાસી કલાઓનું ઑણું મૉન ભાષા કેન્દ્રના કેંણા પ્રયત્નોનું ફળ હેં. એંણાની એંમાંન ગરમી હેં. આધુનિક આદિવાસીના ઘરતરમા ભાષા કેન્દ્રની જવાબદારી નેંપાવતાં આઝે ઑણી સફળતાહી એંમાંન કણું બળ મિળેં હેં.

O

સદણ રાઝા

ગાયક : વજાભાઈ ગમાર
સંશોધન - સંપાદન : જીજ્ઞાસા પટેલ

ઊસી રે આબુરલાવાળી પાઝ સાયબા,
નૈસાં હેં લોઆનગરનાં માળિયાં — હો...ઝી...

સદણ સોવણ સેતે આવ્યો રે સાયબા,
રોળાં પારિયાંણવાળો હેં દીકરો — હો...ઝી...

અગલા ઝુગતો ગિયાન વારતા બોલે સાયબા,
દુ:ખાં વેઠનારાંનું રઈ ગિયું નૉમ — હો...ઝી...

મૂઆ મોઘા રેંઝો પરિયાની પાળ રે સાયબા,
સદણ સતિયે રે રાખિયાં નૉમ — હો...ઝી...

એ...અવેં હવાહાં સેલાકા સોળ વાતો, — રા...ઝી...
એ હૉંપળે ગુરુઝી મારી વાતો — રા...ઝી...

આપુ ઘરતી બેહીએન ઘરતી લોટિયેં, — રા...ઝી...
એ બારસાં વરસાં પરાં ઓયાં મારા સાયબા — રા...ઝી...

બાર બાર વરસાંની ભભુત સરી રે મારા સાયબા, — રા...ઝી...
ગરુઝીની ઝીલવા-નાવાની સૂટી આલઝે મારા સાયબા — રા...ઝી...

એ ગરુઓનાથ વાત સોળ રે મારા સાયબા, — રા...ઝી...
ઝીલવાની સૂટિયાં નેં મળે રે માર સાયબા — રા...ઝી...

સેલકા અટ લેઈન પરા રઈયા મારા સાયબા, — રા...ઝી...
સેલો ઝીલવા ઝાઓ તો ઝોખો ઉપઝે મારા સાયબા — રા...ઝી...

કૉનીપાવ સેલો સોળ વાત રે મારા સાયબા, — રા...ઝી...
ગરુઝી બાર બાર વરહાંની રેતી સરી રે મારા સાયબા — રા...ઝી...

એંણીવેળ ગરુઓ સોળ વાતો રે મારા સાયબા, — રા...ઝી...
હૉંપળો સેલાંઓ મારી વાતો રે મારા સાયબા — રા...ઝી...

સેલકાં ઝાતાં રે ભલે રે મારા સાયબા, — રા...ઝી...
ઝળનાથ સેલકાન સોળ રે મારા સાયબા — રા...ઝી...

બેટા હેટે રે બેહીન ઝીલીન આવઝો રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
એંણીવેળ વાસાં-વસનાંમાં પરા લેય રે મારા સાયબા રા...ઝી...

હવાહોં સેલકા ઝીલવા ઝાય રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
બાપરા મારગાંની ઝોરે રે ઝાવા લાગા રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

પૂતરેં પૉન રે ઊડવા લાગી રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
ખારા સમદરિયે ઓરા આય્યા રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

સરવરિયાની પારે ઓરા આયા મારા સાયબા, હો...ઝી...
આડા ઓરવટ ઝોગટાવાળે મારા સાયબા, હો...ઝી...

એ ખાંડા કે સરવરિયે ઝીલવા પરા રે મારા સાયબા, હો...ઝી...
પાટવી સેલાનું નહીં મૉનતા રે મારા સાયબા, હો...ઝી...

ખાંડ રે સરવરિયું ઈલો ખાય રે, મારા સાયબા, રા...ઝી...
સમદરનું નીર ઝખોરા ખાય રે, મારા સાયબા, રા...ઝી...

હવાહોં સેલકા સીરકલિયેં ઝૂબાય રે, મારા સાયબા રા...ઝી...
એંણા દરિયાનું પૉણી રે સરિયું રે, મારા સાયબા, રા...ઝી...

આતું રે પૉણી પેયાળાં ગિયું રે, મારા સાયબા, રા...ઝી...
પેયાળ પરી ડોલન સરી રે, મારા સાયબા, રા...ઝી...

બાવસી પેયાળાં રાઝા સોળ વાતાં રે, મારા સાયબા, રા...ઝી...
બાર બાર વરસ એંદર ઘૂરતો રે, મારા સાયબા, રા...ઝી...

ઝેદિ' મારી ગાદીએ હેઝનેં આવતો રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
પદમણી રૉણીન્ સોળ વાતાં રે, મારા સાયબા, રા...ઝી...

કરી એક પેયાળની ખબર રાખઝે રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
ધવળ મતરોગ ઝાઈન આવું રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

વાસંગે તવળા મતરોકનો ઉમાસો મૉડિયો રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
પેયાંણ પેયાળનગરી પૂઠણ મેલ રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

એતણ હોનાની પાવરીએ ઓરો આયો રે મારા સાયબા, હો...ઝી...

હા...રે પેયાંણ હેં...ધવળે મતરોગ ઝાવાનો ઊમાસો મૉડેં...એ રૉણી...એ પદમણી રૉણી ખાઝે...પીઝે...કરઝે પેયાળાનું રાઝ...બાર બાર એંદર વરસતો...તૉય માર ગાદીએ હેઝ નેં તો આવતો રે...રે ઝગરામા વા...ત. રૉણી ! ઝઉં ધવળા મતરોગ... હા...રે... ઝુગની ખબર પાસો આવું રે...પેયાંણ હેં...આવો હોનાની પાવરે...હોનાની પાવરી કેવો પૂઠણ મેલેં...પેયાંણ હેં...આવાં રૂપાની પાવરી...રૂપાની પાવરી પૂંઠ મેલે...ખેરખેર ન ખરલે ખાટ...આવો કૉહાની પાવરીએ...હા...રે... પીતોરૃની પાવરી... પીતોરનું પાવસી પૂઠ મેલે...હા...રે પેયાંણ રાઝા હેં...આવો લોના પાવ રે...હાને. ગટાના માથે રેવો આવેં...

હા...રે પેયાંણ રાઝા હેં...ખાંડા સરવરની પાળેં આવેં...આવીને ઝોવા લાગો...હવાહોં સેલા કેવા મસ્તીમાં આવા હેં... હા...રે આથે પૉણી ઉલાળે...આતો સૂરિયો ઝાંખો ઝાય...વેગાંહી દબાવેં કેવો પેયાળ ખડમા ઝાય...

હા...રે પેયાંણ રાઝા હેં... રીહાંનો સમાટો આવેં....રીહાંનો સમાટો ટોસીએ આવેં...અકાસમા પૂટકો થા...ય.
હા...રે. પેયાંણ હેં...વખની વેળ સોળેં...હવાહાં સેલા...કેવાક મારે...

વખની વેળો પેયાંણ સોળ રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
હવાહોં સેલકા મારી નૉખિયા રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

પેયાંણ વખરે સોળીન પેયાળાં ગિયો રે મારા સાયબા રા...ઝી...

બે સેલા ઝીવતા રઈયા રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
કૉની પાવ ઝળનાથ ઝીવતા રઈયા રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

બાપા ઝગમા આયું ખોટું કૉમ રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
હવાહોં બૉતમિયા હોં મરી ગિયા રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

ઝટપટ ગરુઆનાથની ધુણીએ ઝાય રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
ઝળનાથ ગરુઆનાથન સોળ વાતો રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

આથ રે ઝોરીન સોળ વાતો રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
ગરુઝી હવાહોં સેલકા મરી ગિયા રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

તુંબા તરેં એમ તરેં રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
એ...મુંએ કયું રે નતા મૉનતા રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

ઑણીવેળ ઝંડા-ઝોરી હાથાં ઝાલેરે મારા સાયબા, રા...ઝી...
ગુરૂનાથ ખારા સમદરિયાની પાળે રી ઓરો આયો રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

બાપા ખાંમદાંન રાખવું ઝુગમા નૉમ રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
ગરુઓનાથરે વીસાર મૉડે રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

બાવસી ઝગમાં આચ્યાં રે ખાટાં કૉમરે મારા સાયબા, રા...ઝી...
એ કૉયકેંણ નવલાઈ પરી કરું રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
ગરુઓ નેંસલી દાટીનો દૉત પારેં રે, મારા સાયબા, રા...ઝી...

દૉત રે પારીન તુંબલી રોપેં રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
તુબલી રોપીન તુબાં લગા રીયાં રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

ઝોગટો મેર-સીમરેન માથે ઝાવેં રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
માથાના વાળ તોરવા લાગો રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

હૂરલી વૉહ પેંદા કરેં રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
અરે માથુ રે ખખેરી ઝૂઈઓ ઊડા રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

ઍણુંનું ફૂતિયું મેંદ પેદાસ કરેં રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
બઉ રે રૂપાળી મોરલી કેંરે રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

મોરલીનો કણો રે રૂપાળો કઠ મેળવે રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
ઝોગઠો ગટાના માથ રે ઓરો આપ્યો રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

ગરુઓનાથ હેં...હા...રે ગટાન માથેં મોરલી વઝારે...હા રે ઝબાપમાં ઝબાપ મારેં... હા...રે ઝોગટાના ઝબાપ... પેયાળાં ગિયા...હા રે પીયાંણ રાઝા હેં...હૂતેં બેઠે ઝપ નેં થાય...હા...રે પેયાંણ હેં...એ...રૉણી ! પેયાંણ પરીનું રાઝ કરઝે... ધવળ મતરોગ ઝાઈન પાસો આવું રે...એલાએ રાઝા...તનં હું અરખ આવેં કરી કરી ઝાવાનો...અવણાં તું ઝાઈન આવો હેં... અનં પાસી કેંમ તનં અરખ આવી હેં... હા...રે પેયાંણ રાઝા હેં... નેં મૉનતો...હા...રે...રૉણી ! ખાઝે-પીઝે કરઝે રાઝ પેયાંણખડનું... હા...રે ઝીવતો એંતો આવો પાસો...હા...રે રૉણી હેં...એ...રાઝા...મૉનલા ઠોકીરા બાઈલીનું કયેલું...ધવળેગડ ઝાય તો ઝોખો ઉપઝે'લા...પેયાંણ રાઝા હેં...નહીં મૉનતો બાઈલીનું કયેલું...હા...રે પેયાંણખડ પૂઠ મેંલ...હા...રે આયો હોનાની પાવરી...

હોનાની પાવરી પૂઠણ મેંલે રે રાઝા... હો...ઝી...
રૉડો કયેલું કોઈ નેં મૉન રે રાઝા... હો...ઝી...

રૂપાની પાવરી ઓરો આપ્યો રે પેયાંણ, રા...ઝી...
રૂપાની પાવરી પૂઠણ મેલ રે વાસંગ, રા...ઝી...

કૉહાની પાવરી ઓરો આપ્યો રે રાઝા, હો...ઝી...
કૉહાની પાવરી પૂઠણ મેલ રે રાઝા, રા...ઝી...

પીતોરની પાવરી ઓરો આપ્યો રે રાઝા, રા...ઝી...
એ લોની પાવરી ઓરો આપ્યો રે રાઝા, રા...ઝી...

એ...ગટાના માથે ઓરો આપ્યો રે રાઝા, રા...ઝી...
ગરુઓ બતરી રાગની મોરલી વાઝ રેં ગરુઓ, રા...ઝી...
પેયાંણનો રાઝા ડોલણ સરીઓ રે ઝગમાં, હો...ઝી...
એ...લાંબી રે લાખરીએ પરો દાબિયો રે રાઝાન, હો...ઝી...

પેયાંણ રાઝાન પરો પકરો રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
પકરીન સોળ પરી સોળ રે ગરવોનાથ, રા...ઝી...

મારા હાવહૉ સેલકા બેઠા કરઝે રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
પેયાંણ રાઝાન બૉનમાં પારિયો રે મારા સાયબા, હો...ઝી...

એકેસ ફૂંફાટો મારેં રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
હવાહૉ સેલકા ઝીવતા થી યે ગિયા રે સાયબા, રા...ઝી...

કારાં વાદિયાંન પાંને પરિયો રે વાસંગ, હો...ઝી...
અવેં પેયાંણ રાઝાન બાંન પારિયો રે રાઝા, રા...ઝી...

અવેં હાંમિયાંના કંડિયામા પરો પૂરિયો રાઝા, રા...ઝી...
પેયાંણ બાર બાર વરસ બાંન પારિયો રે પેયાંણ, રા...ઝી...

હા...ને પેયાંણ રાઝા હેં...બાઈલીનું કયેલું નેં મૉનું ! રૉડન પૉડ ! માતો હૉટ ! હા...રે સુરારિયાંના બોલ અગળ આવા'ત.

પેયાંણ રાઝા હેં ઝગમા આવું ખોટું કૉમ મનમા વીસાર મૉડેં...રેંઝે ઝગરામા વાત હા...રે બાર બાર વરસ થીયાં...પેયાળ પરી કેવી હૂની પરેં... હા...રે તેરમું વરસ આય્યું હા...રે ઝાગી હેં...લોઆ નગરના ગૉંદરે કેવો હે રો લેય...

હા…રે ઝોગીઆંની ઝમાત આવી…તબૂ તબૂમા તબૂ તૉહોં… હા…રે દેરા દેરામા દેરા દેતા હેં… હા…રે ઝોગટા હેં…તરતી લોટેં. ધરતી બેંહે'લા… હા…રે ઝોગીયાંના દેરામાં ડેંકલું વાઝેં… હા રે… ઝોગી હેં…બઉ હોયમણું ડેંકલું વઝારેં… હા…રે સદણ રાઝા હેં… હા…રે… આઝ આવો અવાઝ કેંમહો આવેં… હું હરખું હેં આઝ નગરમા…

એ ઝોગીએ દેરામા દેરા તૉણિયા રા…ઝી…
લો આ નગરવાળે ગૉંદરે રે ઝોગટા, રા…ઝી…

એ તુણી તુણીમા તુણી કાલ રે ઝોગટા, રા…ઝી…
દનરો ગિયો રે ડાબે ડુંગરે રે ઝગમા, રા…ઝી…

બાપા હૂરલા ગિયા રે હોવન માળિયે રે ઝગમા, રા…ઝી…
હોઝીયા વખત પરી ઓઈ રે ઝગમા, રા…ઝી…

એ…આળિયે ગોખરે લાગેં રે ઝગમા, રા…ઝી…
કૂતા સેંપિયા ઝાંપા પીરિયા રે ઝગમા, રા…ઝી…

એ અગલી અગારું પાસલી પસારું રેંણ રે ઝગમા, રા…ઝી…
ડાકેંણો રૉડો રે ઝગમા આવેં રે ઝગમા, રા…ઝી…

પૂત પરાકા કરેં રે ઝગમા, રા…ઝી…
પેયાંણ સદણ રાઝાન હપને ઝાવેં રે પેયાંણ, રા…ઝી…

એ હપને ઝાવીન સોળ વાત રે પેયાંણ, રા…ઝી…
હૉંપળે બૉતમા રે સદણ, રા…ઝી…

બૉતમા તુંય સુવણ ન ઊંચ સુવણ રે બૉતમા, રા…ઝી…
બૉતમા આપણ વાઝિયેં પોતિયેં રે પાઈ, રા…ઝી…

સોળ રે દલરાંવાળી વાતો રે પેણાંય, રા…ઝી…
કોનિયા મૉડીન પરો હૉંપળે રે સદણ, રા…ઝી…

કારે વેરિયે રે બાંન પારિયો રે રાઝા, રા…ઝી…
એ પેયાળપરી હુની પરી રે બૉતમા, રા…ઝી…

હાંમિયાંના કંડિયામા બાંન પારિયો રે રાઝા, રા…ઝી…
ઊગતે ફઝારે ડમરું વાઝહેં રે રાઝા, રા…ઝી…

ભમર ડેંકલું ડેરામા વાઝ હેં રે બૉતમા, રા…ઝી…
મેંઠી વૉણીની મોરલી વાઝહેં રે રાઝા, રા…ઝી…

વેરાંગી તોફેંની મોરલી વાઝહેં રે બૉતમા, રા…ઝી…
એ…અહોતર નાગરા બારા કાટ હેં રે ઝગમાં, રા…ઝી…

એ…ભયોભિયા-દરોડિયા બાર કાટહેં રે રાઝા, રા…ઝી…
એ…મનં બારો રે નેં કાટહેં રે રાઝા, રા…ઝી…
એ…મારા માથે કકુનો સૉંદલો રે રાઝા, રા…ઝી…
એ…ગળા વાઝે રે ગાયનાં પેંગ રે રાઝા, રા…ઝી…

એ સોંદીની વારલીઓ ગળામા વાઝેં રે રાઝા રા...ઝી...
તમે અતર રઈન બારો પેંકરઝો રે રાઝા, રા...ઝી...

મું રમતો રમતો આહનો આવું રે રાઝા, રા...ઝી...
એતણ અળવરિયું મેલીન ખોળામા આવો રે રાઝા, રા...ઝી...

મૉગે એતરું આલઝે રે રાઝા, રા...ઝી...
કોંચકેં કરીન સૂટો કેંરઝે રે રાઝા, રા...ઝી...

હા...રે પેચાંણનો રાઝા હેં...દનરા ડાવે ડુંગરે ઝય...હૂરલા હોવન માળિયે...હા...રે કેવોક દન આટેં ! હા...રે આળિયે ગોખરે...કૂતા સાંપા, ઝાંપા પીરે...હા...રે સદણ હેં... રગિયા રાવળામા કેવો ટોલિયો ટાળેં ! હારે સદણ રાઝા હેં... ઈરઈ હીરખી વૉસેં... કેવો ટોલિયાના માથે વરાઝ થાય...! હા રે અગલી અગારું પાસલી પસારું... તારામા તારા તૂટેં પૂત પરાકા રેંમે... હા...રે એવખતમા પેચાંણ હેં... કેવોક હપને આવેં...એય સદણ ! તુંય સુવણ ન મુંય સુવણ'લા ! હા...રે આપણે વાઝિયે પોતિયેં પાઈ! હા...રે મારી પીર પૉગેં... હા...તો રેંઝે ઝગરામા વાત... હા...રે કાટે વેલિયે બાંન પારો હું...એ..સદણ...ઊગતી કિરણે ડમરું વાઝ હેં... એણીવેળ કૂરસી નૉખીન મૉણેક સોક બેહઝે... અઠોતર નાગરા રમણા કરહેં'લા... અંળોરિયો-તંબોરિયા- હા-ને ભપોરિયા-ડરોતિયા...મનં નેં કાટેં'લા ... બારો હા...રે... એતરું નેં મૉને તો... તનં ઓળખેંણ આળું... કપાળમા સૉંદલો કકુનો...ગળામા ગાઈનો પેંગ...ગળામાં સૉંદીની વારલી...અનં અસલ સવિસફણી માર મુટું...નેં ગપરાતો ને'લા... હા...રે એક સપનાંમા વાત સોળેં... સદણ રાઝા હેં...ઝટ દેઈન ઊંગ ઊડેં... હા...રે મનમા વીસાર મૉંડેં... આવું હપનું કેંમ આવું ! હા...રે અઝર વઝર રેંણ કાટેં... હા...રે કરમા ઊગો હુરુઝ... પાંણ... હા...રે સદણ રાઝા હેં...દાતુણ કરુળા કેંરે...પીથા પર તોતી પેંરે...લળવળ લળવળ કમર બૉંતે...સોનાનો સકોરો માથે મેલેં...હા...રે સદણ રાઝા હેં...કેવીક હઝાઈ મૉંડેં...

એ... ધરમર ઊતરે રે વાદળિયાં મેંલો રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

સદણ વાદળિયાં મેંલાં નેંસાં ઊતરે રે મારા સાયબા,
એ વાદળ મેંલાં પૂહણ મેલે રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

રાઝા મૉણેક સોકાંમા ઓરો આયો રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
મૉણકીયા સોકરે પૂહણ મેલે રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

અગલા પલા અગળ વાત સોળ રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
પાસલા પલા પાસળ વાત કરેં રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

બાપરો મારગાંની ઝોરે ઝાવા લાગો રે મારા, સાયબા, રા...ઝી...
સોટે પગલે લાંબી ફાળે રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

દોટીના દરવાઝે ઓરો આપ્યો રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
રાઝા ગૉમના ગૉદરે ઓરો આપ્યો રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

હાંમિયાંના ડેરામા ડમરું વાઝ રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
મેંઠી વૉણીની મોરલી વાઝેં રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

બાપા લોઆનગરનાં લોક ઝોવા આય્યાં રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
તુંનેં ઝોગટે રે રમત મૉડી હેં રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

એ...લોઆનગરનાં લોક ઝોયણું ફૂલિયું રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
એકીના ખોળે રોયેં રે નૉનાં બાળ રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

એકી પૉણી જાય તે પારી મેરેં રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
ઝોગટે એતોતર નાગરા રમણા કાટા રે સાયબા, રા...ઝી...

સદણ રાઝા રે ઝોવલા ઝોવેં રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
અસલ વાસંગ નાગરો નઝરે નહીં આવતો રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

સદણ ઝુના ઝોગટાન વાતે વળીએ રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
એ ઝોગી ઑણા રે કંડિયામા હુંય વાઝરે મારા સાયબા, રા...ઝી...

ઝોગટો ઓળવણી-પોળવણી કરેં રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
રાઝા અટ લેઈન રઈયો રે સદણ, રા...ઝી...

સદણે હાંમિયાંના કંડિયામા હો બારો કાટિયો રે પેચાંણ રાઝા, રા...ઝી...
એ... પેચાંણના કપાળમાં કકુનો સૉંદલો મારા સાયબા, રા...ઝી...

એ...પેચાંણન ગળામા ગાઈનો પૉગ રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
હાઉ રે સૉંદીની વારલી વાઝ રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

સદણન હપનાનો મુદો નઝરે આચ્યો રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
પેચાંણ સદણ રાઝાના ખોળામા ઝાય રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

સદણ રાઝા વાતો સોળ રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
હૉંપળો ઝોગટો રે મારી વાતો હેં રે મારા સાયબો રા...ઝી...

ઝોગીઓ મૉગો એતરું તમાંન આલું રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
ઑણા નગરાનૂં નેં આલું રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

હા...રે વાદિયાંન રીઝમોલ આલે...હા...રે પેચાંણ રાઝા હેં... કારા વેલિયા કન સૂટો કરેં... પેચાંણ રાઝાન... કેવોક લેઈન આવેં-વાદળ મેંલ... હા...રે પેચાંણ હેં...સદણ રાઝાન કેવોક વાતો સોળે... હા...રે એ બૉતમા... હા...રે તારું કણું પલું થાઝો...તે મનં બાર વરહાં હો સોટો કરો... તે આપણું પોત્યેં પાઈ હૈય'લા... ખય, પીએં ન મઝા કરેં... હા...રે પેચાંણ હેં... મઈનો કેવો પૂરો લોઆનગરમાં રય... હા...રે એકાદનનો સમાઝોગ...થારી મા સોકાવું... સમાઝોગનો કેવો મા ઝોગ આવેં... હા-રે રાઝા પેચાંણ હેં... સદણ રાઝાન કેવોક વાતેસોળે...

હા...રે બૉતમા મઈનો પરો થઈ ગો...આપું ઝાઈયેં... પેચાળ ખડમા તે મનં આથો આથ મેલીન પાસો આવે'લા... હા...રે સદણ રાઝા હેં... કેવાક પેચાળે ઝાવાની હઝનાઈ કરેં...

સદણ હાંમિયાં કંડિયો માથેં કરિયો રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
વાતાં સોળ નં ઝાવા લાગિયા રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

બાપરા પેચાળપરીની વાટે ઝાવા લાગારે મારા સાયબા, રા...ઝી...
લોની પાવરી રે ઓરા આવિયા રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

બાપરા વાતોના રમઝોરા પરા ઊડેં રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
રૂપાની પાવરીરે ઓરા આવિયા રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

રૂપાની પાવરી તો પૂઠણ મેંલે રે મારા સાયબા, રા…ઝી…
હોનાની પાવરીએ ઓરા આપ્યા રે મારા સાયબા, રા…ઝી…

પેયાંણન સદણ સોળ વાતો રે મારા સાયબા, રા…ઝી…
બૉતમા માથા હો નેંસો મેલે રે મારા સાયબા, રા…ઝી…

હોનાની પાવરીએ તું તો બેહઝે રે મારા સાયબા, રા…ઝી…
પેયાળપરીમા ઝાઈન આવું રે મારા સાયબા, રા…ઝી…

એંમ કરી હીખો દેઈન ઝાવા લાગો રે મારા સાયબા, રા…ઝી…
પેયાળપરીમા વાસંગ આય્યો રે મારા સાયબા, રા…ઝી…

બાપરી સવીસ નાગણીઓ રૂગાં રાળે રે મારા સાયબા, રા…ઝી…
રાઝા આતરા દનરે કેંય આતા રે મારા સાયબા, રા…ઝી…

પેયાંણ હખાં-દખાંની સોળ રે વાતો રે મારા સાયબા, રા…ઝી…

હા…રે પેયાંણ રાઝા હેં… સવીસ રૉણીઓન કેવોક વાતો વળેં…એ રૉણીઓ…! મનં તો ગરુઆનાથે બાંણ પારેલો અતો તે માર એક પાઈબત હેં… સાર ખડન સવદે પવનમા લેઈન ફીરા…તે મારી બારા કેંણે નેં કરી… તે એક નૉનકોક રાઝા હેં…એંણાન મનં મદારીઓ કનહો સૂટો કરો…તે મૉગતા એંણું મદારીઓન આલું…તે એંણાના રાઝમાં લેઈન ગો… લોઆ નગરનો રાઝા… સદણ સતિયો… એ રૉણીઆ ! મનં કણો હોરો રાખો… હા…રે આથો આથ મનં પેયાળમા મેલવા આવો હેં… હા…રે મું સુવણનં એય સુવણ… હા…રે એંણાન કોઈ મસ્તી કરઝો મા ! હા…રે પદમણી રૉણી હેં…મખરે તૉણે લાંબો ઘૂમટો… કેવીક સદણ રાઝા હારણ ઝાય… બાવસી કઈન પૉગે પરેં - ઝૂઓર કેવોક સદણ રાઝા ઝેલેં ? હા…રે અગળ કરીન કેવીક પેયાંણના રાઝપાટમાં લેઈન આવેં… હા…રે સવીસ રૉણીઓ હેં… સદણ રાઝાન ફીરી ફીરીન નમણ કરેં… હા…રે મોરંગી ટોલિયો ટાળેં… હા…રે કેલીકન હીરખી વૉસેં હેં હા…રે સદણ હેં… આસ રઈન કેવોક ટોલિયા માથે બેહે ?

પૉસ-દૉહ દન પેયાળ રઈયો રે મારા સાયબા, રા…ઝી…

બાંને ખાંનાહા સૂટા કરીયા, રા…ઝી…
તુંય સવાંણન મુંય સવાંણ મારા સાયબા, રા…ઝી…

ખોટું કેંવાય રે બાંનેખાંનુ રે મારા સાયબા, રા…ઝી…
પેયાળ ખડમા ઓરા આપ્યા મારા સાયબા, રા…ઝી…

પેયાળ વાસંગ હીખો દેય રે મારા સાયબા, રા…ઝી…
હૉપળ કેં સદણ રે મારી વાત રે મારા સયબા, રા…ઝી…

અગર આવેં ગરુઆની તુણીઓ મારા સાયબા, રા…ઝી…
મારા ગરુઆન મીળતા ઝાઈય રે મારા સાયબા, રા…ઝી…

સતગરુઆની તુણીએ ઝય રે મારા સાયબા, રા…ઝી…
નવા નારણ હારવા લાગા રે મારા સાયબા, રા…ઝી…

સતગરુઓ રે વાતાં સોળ રે મારા સાયબા, રા…ઝી…

મતરોગનો રાઝા કેંમ હો આવો મારા સાયબા, રા...ઝી...
સતવસન આલવા લાગો રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

ઠુઠા પરમાંણ તનં ઠુઠો રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
ગરુઆ નહીં લેવું રે હોનું ન હોળમું મારા સાયબા, રા...ઝી...

ઝળપતિ કરોલો રે માર તો લેવો રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
સતગુરુએ કે કોરલો આલો રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

એંહા ગળ ઝાવા લાગા રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
બાળો વાસંગ વાતો સોળ રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

પેમ ગરુઆની તુણીઓ આવ રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
પેમ ગરુઆન મીળતા ઝાઈય રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

આવેં ગરુઆવાળી તુણી રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
નવા નારણ હારવા રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

ગરુઓ સતવસન આલવા લાગો રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
રાઝા મારી તુણીએ રે પલો આવો રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

તો મહરાઝ... બાળો વાસંગ હેં... સદણ રાઝાન વાત કરેં... હોંપળે રાઝા વા...ત. સતગરુએ ઝળપતિ કોરો આલો... પેમ ગરુની તુણીએ આવા... બીઝું... તીઝું માં લેઝે... મીનકી, સુગટો લેઝે... પેમગરુઓ નવા-નારણ હારે... હોંપળે રાઝા વા...ત. મારી તુણીએ પલો આવો... અમ્મર વાસા, ભરમ વાસા... વાસા, સુકું રોયલા સમારના સોંટણે પરું... મોંગ થાર હું લેવું હેં... એક મખે મોંગી લે... તેણીવેળ સદણ રાઝા કોંય કેં... હોંપળે ગરુઆ વાત... નેં લેવું હોનું હોળમું નેં લેવાં વાદળ મેંલાં... નેં લેવા અસ્તિ ન કોરા નેં લેવા ગાદી ટેકિયા... મીનકી, સુગટો આલેં મીનકી સુગટો તનં આલી દેતાં...એહા અગળ ઝય... બાળો વાસંગ કેવો હમઝાવેં... હોંપળે સદમ વા...ત. અગળ આવેં દાદા ગરુઝીની તુણી...

દાદા ગરુઝીની તુણીઓ આવેં રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
એંણા ગરુઆન મીળતા ઝાઇયેં રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

આવ્યા ગરુઆઘાળી તુણીએ રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
નવા નારણ હારવા લાગા રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

દાદા ગરુઝી વસન આલેં રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
પલેં આવા રે મારી તુણીએ રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

મોંગે એતરી સીઝો આલું રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
ગરુઆ થારા આથની વેંટી આલે રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

ગરુઓ અમર મુદરખા આલવા લાગો રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
એંહા રે અગર ઝાવા લાગા રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

બાળો વાસંગ વાતો સોળ રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
ઝગત બાબાની તુણીઓ આવે રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

ઝગેંત ઝીગીની તુણીએ આવા રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
નવ્વા નારણ હારવા લાગા રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

ઝોગઠાની તુણીએ વરાઝ ઓઈયા રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
ઝોગી સત વસન આલવા લાગો રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

તો મહરાઝ... ઝગત ઝોગી વાત કરેં... હૌંપળે રાઝા વા...ત. મારી તુણીએ પલે આવો... મૉગ મૉગ એકે મખેં મૉગી લે... કુઠા પરમાણ કુઠો... વાસા સૂકું રોયલા સમારની કુંડમા પરું... હૌંપળે ગરુઆ વા...ત. મનં માથે અવદેસ દેય... લોયણાનો રાઝા હું... એ લોયણાનું રાઝ કરું... એવો માથે આથ દેયાં... મારાં વાળાં હારો કોઈ ઝોઈ નેં હડેં... ઝા'લા સતમા આલું ઝબરકથા કોઈ રીહનાં રૂટાનાં આંટી આંમળાની થનં મારવા કણી કોસીટો કરહેં... પૉણ થાર વાળાં હારણ કોઈ નેં ઝોઈ હકેં... અવેં બાબો વાસંગ વાત કરેં... હૌંપળે બૉતમા વા...ત. તેં તો પાયાંવાળી ભીર...અનં માર ગુરએ થનં પારી પારી સીઝો આલી તુંય સેંવાંણ નં મુંય સેંવાંણ.. ઑમ તો પોત્યે પાઈ... બૉતમા થા... ઍંણીવેળ સદણ રાઝા વાત કરેં... હૌંપળે બૉતમા વા...ત.

ઝળપતિ કોરો મળિયો રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
બૉતમા કરઝે પેયાંળાવાળું રાઝ રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

મારી પાબીયાંન હારી પૂસઝે રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
મીળી હૉમળીન ઝુઆ પરિયા રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

બાબો રે વાસંગ હીખો દેય રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
બાબા ઝાળવીન ઝાઝે ન ઝાળીવન આવઝે રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

બૉતમા પીર પરેં તો પોકાર કરઝે મારા સાયબા, રા...ઝી...
પાગુ રે પાયાંવાળી પીરો રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

બૉતમા ઝમણૉ ગેલો રે લોયણ ઝાય રે સાયબા, રા...ઝી...
ડાવો રે ગેલો રે કૉમણીઓ દેસ રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

કૉમણીય દેસ રે બઈરાનું રાઝ રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
લેંલાં કૉમણી રે વાળાં રાઝા રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

બૉતમા કરઝે લોયણાવાળું રાઝ રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
સદણ ઝળપતિ કોરલે રે સમાંન મૉડ રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

કૂદી કૂદી રે અસવાર ઓઈયો રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
ઊસી હરકાવેં રેસમી દોર રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

કોરલાન રોળવેં રે તીખા તાઝણા રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
કોરલાં થેઈયાં થેઈયાં કરવા લાગો રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

ઝળપતિ કોરલો રે ઘૉમણા લાગો હેં રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
મીનકી સૂગટાં રે લારે લાર રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

મારગાંની ઝોર રે કોરલો તૉમ રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
તુંદળી તુંદળી ઊડ રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

ખડ મેલન ખડ લેચ રે મારા સાયબા, રા…ઝી…

ઝમણો ગેંલો પૂલી ગિયો રે મારા સાયબા, રા…ઝી…
ડાવેં ગેંલ રે કોરલો તૉણ રે મારા સાયબા, રા…ઝી…

સદણ ઝાતો ઝાતો રે ઊપો રઈયો રે મારા સાયબા, રા…ઝી…
ઊપો ઊપો રે વીસાર મૉડ રે મારા સાયબા, રા…ઝી…

તો મહરાઝ… સદણ સતિયો હેં…ઝમણો ગેંલો પૂલી ડાવેં ગેંલે ઝાતો રો… ઝાતાં ઝાતાં વીસાર મૉડેં… બાબો વાસંગ મનં એંમ કેંતો… ડાવેં ગેંલેં માં ઝાઝે… ડાવો ગેંલો કૉમણીય દેસ ઝાય… કૉમણિયા દેસમા તરીયા રાઝ હેં… આવો આવો ઝોતો ઝઉં… લટકતાં ફળ ખાતો ઝઉં કોરલાન રોળવેં રે તીઓન તાઝણો… કોરલો કૉમણીયા દેસમા કેવો તૉમેં ! તુંદળી તુંદળી રેતો ઊડેં… પાંખે પાવોર બોલે હા…રે સદણ સતિયો હેં… ખડ મેલેં ખડ લેચ… તીઝા ખડમા આવો… નીર - સાઈયોર દરિયા અગળ આવો… ઝળપતિ કોરલાન દરિયામા નાખેં… ઝળપતિ કોરો ઝળ ઉપર કેવો તૉમેં ! નીર સાચ્યોર દરિયા મુટેં બોલા… એ’લા ઝાવાવાળા ? હૉંપળે અમારી વાત…કુણ હેં થું… અમાર પેટ પર કોરો લેઈન ઝાવાવાળો…એંણીવેળ સદણ સતિયો વાત કરેં. હૉંપળો દરિયા વા…ત. તમાર બા હું કુણ હો તે ! નીર સાઈયોર દરિયા વાત કરેં… ઝા’લા અમાર બા એંતો થાર કેંર અવતાર લેહું… નીર સાચ્યોર દીકરા હરઝહું. ઝળપતિ કોરો ઝળ ઉપર તૉમેં… નીર સાચ્યોર દરિયા પૂંહણ મેલેં… આવો કૉમણિયો દેસમા… કૉમણિયા દેસની સોરીઓ હેં… લટકતાં બેરલાં માથેં મેલેં… પૉણી પરવા કેવી આવેં ! વાતોના રમઝોર ઊડવા લાગા… હરખી હૈયરો પૉણી આવેં… આવી વાવાંના માથેં… કાસીના કરુલા નેંસા મેલેં… કાસી કણિયોરનાં દાતુણ મૉરેં…

દાતુણ કુરબા કરવા લાગી રે મારા સાયબા, રા…ઝી…
આત-પૉગ તોવા લાગી રે મારા સાયબા, રા…ઝી…

ઊગતો હુરુઝ ઑદવા લાગી રે મારા સાયબા, રા…ઝી…
સદણ કોરલા રમારે આવણા લાગો રે મારા સાયબા, રા…ઝી…

રાઝાન વાલી રે વાતો બાયો સોળ રે મારા સાયબા, રા…ઝી…
રાઝા ઑણી વાટે રે નતો આવતો રે મારા સાયબા, રા…ઝી…

તુંતો આવો ફૂટરો કેંમ હો આવો રે મારા સાયબા, રા…ઝી…
સોરિયો પૂખો-તીહોનો પરણ ઝાય રે મારા સાયબા, રા…ઝી…

તાંબાની વટલોઈએ પૉણી આલો રે મારા સાયબા, રા…ઝી…
માર તો મીનકી સુગટો રે તીહે મરે રે મારા સાયબા, રા…ઝી…

સોરિયો તાંબાની વટલોઈએ પૉણી આલેં રે મારા સાયબા, રા…ઝી…
રાઝા તાંબાની વટલોઈએ પૉણી પીએ રે મારા સાયાબા, રા…ઝી…

મીનકી સૂગટાન પૉણી આલે રે મારા સાયબા, રા…ઝી…
રાઝા હીરો-હૉહતો ઓવણા લાગો રે મારા સાયબા, રા…ઝી…

પૉણીની પણિયારીઓ મખરેં બોલ રે મારા સાયબા, રા…ઝી…

રાઝા આતરો અઝણો કેંમ હો આવો રે મારા સાયબા, રા…ઝી…
રાઝા ઑણી વાટે નતો આવણો રે મારા સાયબા, રા…ઝી…

લેંલા કૉમણીવાળું રાઝ રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
ખાંપ રાઝાની દીકરી વાઝ રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

તમાં હરખા રે કણા ખાતા રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
સોરીઓ કેંમ કરીન મનં મારહેં મારા સાયબા, રા...ઝી...

હોંપળે રાઝા વા...ત. તનં લેઈન ઝાહેં વાદળ મેંલમા... તળહૂરાંવાળો ટોલિયો ટાળહેં... ઉપર હવા લાખની હીરાંખ પૉથર હેં... તે એંણ ટોલિયે તનં બેંહાર હેં... બેંહતાંમાંસ તળહૂરો તનં પેહી ઝાહેં. એંણી આંળી હો ટળેં... તો વખની કૂંડીઓમા લેઈન ઝાહેં... વખના પૉણીમા ઝીલાર હેં... એઝુ વખ તનં સરહેં. તું મરી ઝે...એંહી આંળી ટળહેં.. વખનાં પોઝનં બણાવ હેં... તરનં વખનાં પોઝન ખવરાવ હેં... ખાતાંસ કૉમે આવેં... તેંણ કાત હેં... તેંણે આંળીઓ ટાળી હકેં... ઝા તનં કોઈ નેં મારી હકેં... એંણીવેળ રાઝા વીસાર કરેં... બાબો વાસંગ કેંતો એ વાત હાસી પરી... ડાવેં ગેંલે મતી ઝાઝે... એંમ કેઇયું નતો મૉનતો... અગળ આવો વાસંગનો બોલ...

રાઝા કોરલાન માથે તગરા પીર રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
રાઝા કૂદી કૂદી અસવાર ઓઇયા રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

ઊસી રે હરકાવેં રેસમી દોરો રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
સદણ કોરલો રમારેં આવણા લાગો રે મારા સાયબા, રા... ઝી...

રૉણી ખાટરે એંસોર એંસવા લાગી રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
રૉણી ભમ્મર બારીયાંમા એરવા લાગી રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

સોરિયાંન ઝાઈન મખરેં બોલ રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
સોરિયો ઉઝોર તૉળીઓ રે કોઈ કેંણ આવ રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

એંણાન ઝાઈન એતરું કેઝો રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
મોટી મોટી રે બનેવી કેંઝો રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

નૉનકી નૉનકી કૂઓ કેંઝો રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
રાઝાન સેતરીનઊપો રાખઝો રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

સણગાર કરીન મું તો આવું રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
સોરિયો એતની કેંવી રે પનરેં આવેં રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

સોરિયો તમકેં ઉતરે વાદળ મેંલો રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
સોરિયો રાઝાન ઝાઈન અગળ ફીર રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

તો મહરાઝ... લેંલાં કૉમણીની હમઝાવેલી સોરિયો આવી... રાઝાન ઝાઈન આગળ ફીરી કોરાનો આંનો હાઈન ઊપી રેઈ... સોરિયો... બાઇયો હેં... રાઝાન વાલા વાલાં અવકારા દેય... મોટી મોટી બનેવી કઈ બોલાવેં... નૉનકી નૉનકી કૂઓ કય... સદણ રાઝા હેં... ઊપો ઊપો વીસાર મૉડેં... હોંપળો બાઇઓ વા...ત. મું કે'દિ પણણો તે બનેવી કાં... સોરિયો બાઇઓ વાતો કરેં... હોંપળે બનેવી વા...ત. થારી તો બાઈ મેંલાંમા વાટો ઝોવેં... તમે તો કણે દને આવા... એંણીવેળ રાઝા વીસાર કરેં... હોંપળો બાઇઓ વા...ત. તમે તો હારી આવી... નેં તમાર બેંન કેંમ નેં આવી... એવામા લેંલાં કૉમણી હેં... સોપતું ઓંટેં સોપતું પેરે...

સોપતું પેંરેન સોપતું ઓટેં રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
કેંરે પરમાંણ સારણો પેંરે રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

ઢુંગા પરમાણે રે ફેટીયું પેંરે રેમારા સાયબા, રા...ઝી...
સાથી પરમાંણ કૉસુઓ પેંર રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

દેઈય પરમાંણ હાળુરો ઓટેં રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
વાળે વાળે મોતી હારે રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

લેંલાર પરમાંણ ટીલરી પારેં રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
ઑખિયાં પરમાંણ રાઝળ રાળે રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

ગાલેં ફૂલરી પારેં રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
દાટી પરમાંણ મૉખ મૉડ રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

ધમકેં ઊતરેં વાદળીઆં મેંલ રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
સદણ રાઝારે વીસાર મૉડ રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

લેંલાં રે કૉમણી આવણા લાગાં રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
આહની આવીન લાઝો તૉણ રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

ગણેર દેઈન આવળી ફીરેં રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
ઊપી ઊપી રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

સદણ રાઝા વાતાં સોળ રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
રૉણી કેતરાં દ:ખરાં રે રૂગાં રાળેં રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

રૉણી રોતી સાંની રે રેંઝેં રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

તો મહરાઝ... લેંલાં કૉમણી હેં...ઊપી ઊપી રૂંગાં રાળેં... સદણ રાઝા વાત કરેં...હૉંપળે રૉણી વા...ત. કેતરાં દ:ખરાં રૂંગાં રાળેં...રોતી ઝાતી રૉણી વા...ત. કરેં... નૉનકી અતી પણણીન ગો... મનં તું તો પૂલી ગો... કણે દને પાસો વળો... સદણ સતિયો વાત કરેં... હૉંપળે રૉણી રાણી વા...ત. હીખેરાં મનં આપણે બાએ પણણાવાં અહેં. એ રાઝા... નૉનકી પણણીન ગો... મોટી થઈન ઑણે આવો હું...

હૉંપળે રૉણી વા...ત. રોતી સાંની રેં... તનં લેતા વગર ઝાવો નેં...એંમ કેંતાંમા રૉણી કેવી રાજું થાય.. લેંલાં કૉમણી વાત કરેં.. હૉંપળો સોરિયો વા..ત. ઝટકેં ઝૉવ વાદળ મેંલે... ઝટ દેઈન ટોલિયો ટાળાં... ઝટ દેઈ હીરખી પૉથરાં... તમાર બનેવીન તો ઉં લેઈન આવું... સોરિયાંન કેંતસ લાગેં વાર...

સોરિયો ધમકેં સરેં રે વાદળીયાં મેંલ રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
પરઝાવાળો રે ટોલિયો ટાળેં રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

એંણ રે ટોલિયેં રે હીરાંખ પૉથરે રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
લેંલાં કૉમણી રે વાતાં સોળ રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

રાઝા કણે દને પેળાં ઓયાં રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
વાદળીએ મેંલે રે આયું સરિયેં રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

રળી રે ઑગણાંમાં કોરલો હૉંપે રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
મીનકી સુગટો નેંસા મેલ રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
રાઝા વાદળીએ મેંલે રે સરવા લાગો રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

તો મહરાઝ... લેંલાં કૉમણી હેં... સદણ રાઝાન લેઈન ઝાય... સરે વાદળીએ મેંલ... હા...રે લેંલાં કૉમણી વીસાર મૉડેં... કેંક સોરિયે બીઝો ટોલિયો ટાળો એંહ... એંમ કરીન સદણ રાઝાન વાત કરેં... હૉંપળે રાઝા વાત... કરીક ઊપો રેં...ઉં ઝોઈ આવું... ટોલિયો ટાળો હેં કે નેં ટાળો... રૉણી પેંલહી ઝોવા ઝાય... ઑમ બાઝુંમા એક ઓહ્રી...પૉસ, રાઝાઓની મૂકીઓ પોવેલી... રાઝાન નઝરે પરી ગેઈ... પૉસે મુડકીઓ આહી... સદણ રાઝાય ઓહી ગો... પેલી મુડકીઓ વાત કરે... હૉંપળે રાઝા વા...ત. તું કેંમ આહો... એંણી અમાંન વા...ત કર... સદણ રાઝા મુક્કીઓન વાત કરેં ....તમે આહીઓ એતણ ઉંચ આહો... અમે તો એંમ આહીઓ...તનં હરખા અમેય રાઝા અતા... લેંલાં કૉમણીએ અમાંન મારી બીઝી માટી તો ખાઈ ગેઈ... નેં આ માથાં માથાં પોળી મેલાં હેં... પૉસ તો હેંય...નં સૉમું માથું થાર આવી ઝાવાનું હેં...એતણ અમે આહા હૈય... સદણ રાઝા વાત કરેં... પેલી સોરિયો કેંતી એ વાત હાસી પરી...હૉંપળો મુડકીઓ વા...ત. કેંમ કરીન માર હેં... એ રાઝા ? તળહૂરો વાળો ટોલિયો ટાળ હેં... ઉપર હીરોખ પૉથર હેં... ઉપર ઑસાં ઑસાં ફૂલરાં વેરહેં... તનં ઉપર બેંહાર હેં...

એંઠણ તો આગની પમર ખાઈન ઉપર તો તળહૂરો...

બેંહતાં કૉમે આવી ઝયેં...

એહે ટળી ઝયે... વખની કુંડીએ ઝીલાર હેં...

એંણી કુંડીએ મરી ઝે... એહો બસી ઝે... વખના લાડુ બણાવ હેં... વખના લાડું ખવારીન માર હેં... એંહો ટળી ઝે... ઝાતનં કૉય કરી હકેં નેં...

સદણ રાઝા રે વીસાર મૉડેં રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
કેંમ કરીન મનં માર હેં મારા સાયબા, રા...ઝી...

લેંલાં કૉમણી લેવા આવી રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
હેંડાં રાઝા ટોલિયેં ઝાઈયેં રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

ટોલિયા કનેં રે ઊપો રઈયો રેમારા સાયબા, રા...ઝી...
લેંલાં કૉમણી વાતાં સોળ રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

આવાં કે રાઝા રે ટોલિયેં બેહાં રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
સદણ રાઝા વાતાં સોળ રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

અમાર લોયણ ગડમા રે એવો નેંમ રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
પેલી રૉણીરે ટોલિયેં બેંહુ રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

એંણા હો ઊપો રઈયો હું રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

તો મહરાઝ... સદણ રાઝા વાત કરેં... હૉંપળે રૉણી મારી વા...ત. અમાર લોયણગડમા એવો નેંમ હેં... પેંલી રૉણી ટોલિયેં બેંહેં... મરદ પાસળ બેંહેં... તેંણીવેળ રૉણી ગણ્ણણ્ દઈન અવળી ફીરી...અવળી ફીરીન વાત કરેં... હૉંપળે રાઝા વાત... ગાંડા કે વાવરા ! કેંમ ઉસલી વાત કરાં પેંલાં તોમર દટોલિયેં બેંહેં પૂઠણ અસ્તરી તો બેંહેં ... કેં હી હિપાંહાં ! પૉણ રાઝા મૉનતો નહીં. રૉણી તમે બેહો તોસ બેહું નકર નહીં બેહતો ! વીઝ હણનું ખાંડુ કાટેં... ખાંડાની અણીએ હીરોખ ઊસી કરેં... પેલો પાલા કેવા નઝરે આવેં... એઠણનો ભરમ ખાઈ...

મા આગ બળ બળ થાય...

એંણીવેળ લેંલાં કૉમણી સોરિયાંન વાત કરેં... હૉંપળો સોરીઓ વાત.. તમાર બનેવીન આવી કાંદ ભેંહાઇયો કેમ કરાં... બીઝો ટોલિયો ટાળો...બીઝો ટોલિયો કેવો ટાળેં... હીરખી વૉસેં... ઑસાં ઑસાં ફૂલરાં વેરેં... થોરા થોરા કસ્તુરીના સૉટણા વેરેં..રાઝા ન રૉણી ટોલિયેં કેવાં બેહે... રાઝાન રૉણી વાત કરેં...હૉંપળે રાઝા વા...ત. કણે દને આપે ભેળાં થાં...આવાં ઊઠાં પમર કુડીએ ઝીલી નૉખાં... લેલાં- કૉમણી હેં... સદણ રાઝાન ભમર કુંડીએ લેઇન ઝાય... આવાં રાઝા ઝીલી નૉખાં...

સદણ રાઝા રે વાતાં સોળ રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
લોયણાગડમાં એવો નેંમ રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

રૉણી પેંલી રે ઝીલણાં ઝીલ રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
રાઝા ગાંડા ઓય કે વાવટા ઓપ્યા રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

આવી ઉસલી વાત કેંમ હી કરાં રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
મરદ પેંલી રે અસ્તરી નેં ઝીલેં રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

રૉણીનું કયું રે નેં મૉનતો રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
વખરે કુંડીઓ રે રેંવા દેય રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

સોખી કુંડીમા ઝીલણાં ઝીલેં રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
રાઝા રૉણી ભેળાં ઝીલ રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

તો મહરાઝ... લેંલાં કૉમણી વાત કરેં... હૉંપળે રાઝા વા...ત. આવાં કેં પેંલા ઝીલી નૉખાં...પેસ પોઝન ઝમીયેં... લેંલાં કૉમણી હેં... રાઝાન વખની કુંડીએ લેઇન આવી રાઝા એંણી કુંડીમા ઝીલી નૉખાં...સદણરાઝા વાત કરેં... હૉંપળે રૉણી વા...ત. મારા લોયણ ગડમા એવી રીત રૉણી પેંલી ઝીલેં... પેસણ રાઝા ઝીલે. રૉણી વળી ગણ્ણ્ણ્ણ્ દેઇન અવળી ફીરી ગેઇ... હૉંપળે રાઝા વા...ત. આવી ઉસલી વાતો કેહાં હીખાહાં... પેંલો તો મરદ ઝીલેં પેસણ અસ્તરી ઝીલેં... રાઝા નહીં મૉનતો... એ રૉણી આપે એકસ કુંડીમાં ભેળાં ઝીલીયેં... તેંણીવેળ લેંલાં કૉમણી વીસાર કરેં... હૉંપળે રાઝા વા..ત. આપે તો વાતોસ કરવા રૉ... પૉણી અતુ તે ટાટુંસ થઈ ગઉં... ઊની કુંડીએ આવાં... પેંલી રૉણી ઝીલી નૉખેં... પેસણ રાઝા ઝીલેં... ઝીલી નાઇન બારાં આવાં... રાઝાન રૉણી હેં... ભમર ટોલિયેં આવેં... લેંલાં કૉમણી વીસાર કરેં...હૉપળાં સોરિયો વા...ત. કેઇએ સલામત આલી... રાઝા તો નહીં સેતરાવો... કેંમ કરીન મારીએં દેઈ કાટાં... સોરિયાંન કેંતે લાગી વા...ર. ઝેરી પૉણીમા આટો પીઝઆરેં.. વખના લાડુ કેવા બણાવેં...

હોના દેવગરા થાળમા પોઝન કાટેં રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
લેંલાં-કૉમણી વાતાં સોળ રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

આવાં કે રાઝા પોઝન ઝમીયેં રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
પોઝનિયાં ઝમણા આવેં રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

સદણ રાઝા વાતાં સોળ રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
અમાર લોઆનગરમા એવી નેંમ રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

અમાર રૉણી પોઝન પેંલી ઝમ રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
રૉણી ગણ્ણ્ણ્ દેઇન અવળી ફીરેં રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

રાઝા ઉસલી વાતો રે કેંમહાં કરાં રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
હોંપળકે રોણી રે મારી વાત રે માર સાયબા, રા...ઝી...

આપું એકેસ થાળીમા પેળાં ઝમીયેં રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
લેંલાં કોંમણી વાતાં સોળ રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

હોંપળો સોરિયો મારી વાતો રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
વખની થાળીઓ મેલી આવાં રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

મેંઠાઈનું પોઝન ઝટકેં લાવાં રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
સોરિયો મેંઠાઈનું પોઝન આલવા લાગી રે માર સાયબા, રા...ઝી...

રાઝા રોણી રે પેળાંસ ઝમ રે માર સાયબા, રા...ઝી...
પોઝનિયાં ઝમેં ન વાતાં સોળ રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

હોંપળાં સોરિયો મારી વાતો રે માર સાયબા, રા...ઝી...

તો મહરાઝ... હોંપળાં સોરિયો વા...ત. તમાર બનેવી આવો... સેવા સાકરી કરાં... પોગ દાબણી કરાં નેં ટોલિયેં વેઇશ નોંખાં... સોરિયો હેં... કેં તે લાગી વાર પોઝન ખવરાવેં... પેસણ હવા લાખના ટોલિયે બેંહારે... લેંલાં કોંમણી વા...ત. કરેં.. હોંપળે રાઝા વા..ત. નોંનકા અતાંન પણણાં...મોટી થઈ'ન ઓણે આવાં...કણે દને ભેળાં થાં... દારૂરા પીયેં.. મારુરા ગાઇયેં... નેં મઝા કરિયેં... ટોલિયામા સોંપરિયા દાવ ખેલિયેં... એતરું કેંતાંમા રાઝા કેવો ખાતો લેતો થઈ ગો... લેંલાં-કોંમણી વાત કરેં... હોંપળો સોરિયો વા...ત. રાઝા તો ઝોંણી ગો હેં... કેંમ કરીન સેતરવો... તમે સાકરી કરઝો... ઉં ઝઉં કલારનેં ઘેર...ઉતરતી પાઠીયાંનો દારૂ લાઉં...રાઝાન પીયારિયેં... ગાંડી કરીન સેતરિયેં...તો પણ પોંણ મારીન ખાવો હાસો...

લેંલાં કોંમણી ઝાવા લાગં રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
ઘમકેં ઊતરેં વાદળિયાં મેંલ રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

વાદળિયાં મેંલ રે પૂહણ મેલ રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
ઝાવેં કુંપારિયાંવાળે કેંર રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

કુંપારિયા વીરાન વાતાં સોળ રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
હોંપળકેં કુંપારિયા રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

બેં ખાંનારી બત્કી આલઝે માર સાયબા, રા...ઝી...
બત્કી લેઈન પાસી વળી રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

ઝાય રે કલાળિયા વાળ કેંર રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
કલાળિયાન ઝાઈન વાતાં સોળ રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

હોંપળકેં કલાળિયા મારી વાત રે મારા સાયબા, રા...ઝી...
ઉતરતી ભાઠીઓનો દારૂ આલઝે મારા સાયબા, રા...ઝી...

એકે ખાંનામા દારૂ પરેં રે મારા સયબા, રા...ઝી...
બૂઝા ખાનાંમા પોંણીરાં પરેં રે મારા સાયબા, રા...ઝી...

વાદળિયેં મેંલે રે આવણા લાગી રે મારા સાયબા, રા…ઝી…
ધમકેં સરે રેં વાદળિયાં મેંલાં રે મારા સાયબા, રા…ઝી…

તો મહરાઝ… લેંલાં કૉમણી હેં… એક ખાંનામાં દારૂ પરેં… બીઝા ખાંનામા પૉણી ભરેં… રાઝાન વાત કરેં… હૉંપળે રાઝા વા…ત. આપણે દારૂડા પીએં માળુરા ગાઈયેં. મનસુબાંની વાતો સોળિયેં…લેંલાં કૉમણી હેં… દારૂની સાખો રાઝાન પીયારેં… પૉણીની સાખો પોતે પીએં… રાઝાન દારૂનો નસો આવેં… દારૂના નસામા વાત કરેં… એ રૉણી… ઝટ દેઈ હૂવાની પથારી કર… સદણ રાઝાન બરાબર નસો આવો… પરોરે પમર ટોલિયામા… દારૂના નસામા ગાંડો થઈ ગો. લેંલાં કૉમણી વાત કરેં… હૉંપળો સોરિયો વા…ત. ઢીલ કરીએં મોરું થાય… ઝટકે વરો આલાં… રાઝા પરો હેં ટોલિયામા… આથા નં પૉગ વરેં તૉણી બૉંતા… પેસણ કેસકવદ આય લેય… સદણ રાઝાન લેંલાં કૉમણી સાથી પર સરી બેઠી… ગળેં સરી કેંમ મૉડેં… મનં મારે તનં હાત પૉવ નખ્ખોદ ઝાહેં… મારા લાગહેં અતિયાદોસ… ઊપી હકેઈ ઝેય… તેંણીવેળા રૉણી મુંટે બોલેં…એ રાઝા… તનં મારીન આઝ ખાવો…મારેં તો પલેં માર… થાર બાપુન ઝાઈન પૂસી આવ… લેંલાં કૉમણી હેં તે… બાપુ હારણ કેવી ઝાય… બાપુન ઝાઈન વાત કરેં… હૉંપળે બાપુ વા…ત. આતે ખાવાવાળાન દોસ… કે મારવાવાળાન દોસ… બાપુરે મુટેં બોલેં… હૉંપળે દીકરા વા…ત. ખાવાવાળાન તો કૉચસ દોસ નેં… મારેં એંણાન દોસ લાગેં… એણીવેળ લેંલાં વીસાર મૉડેં… હૉંપળો બાપુ વા…ત. તમે બત્તાં ખાવા આલાં…મનં એકલીન દોસ કેંમ લાગે… હૉંપળે દીકરી વા…ત. બખના બખના રાઝા મારે… ગરીબોનો દોસ તનંસ લાગ હેં….એંણીવેળ લેંલાં કૉમણી હેં… તૉમી તૉમી પાસી આવેં… સોરિયો-બાયાંન વાત કરેં… હૉંપળાં સોરિયો વા…ત. કરિયાવટનો કરિયો બોલાવાં…ઑણાં રાઝઆન ઊપી પેંતાંમ સણાવીએં મરી-ગરીન મરી… પેસ તો આપાંન દોસ નેં લાગેં…તાંય મારવો યે મારવોસ… સોરિયો બાયાં હેં…એકની કઈ પન્નર ઝય…આવી રે કરિયાવટમા… કરિયા વીરાંન વાત કરેં… હૉંપળે કરિયા વાત… નહીં ઢીલાં વાળાં કૉમ… ઢીલ કરિએ મોરું થાય… કરીઓ વાત કરેં… હૉંપળાં સોરિયો વા…ત. મારાં કૉય પરાં રે રાવળાં કૉમ… અમાર લેંલાં-કૉમણી બોલાવેં.. બોલાવેં કલમ કસેરીમા… કરિયાન કેંત લાગી વાર… ઝટપટ કરેં નૉનકી અથોળી લેય આથ… એક તો લેલું આથ લેય… કરિયો હેં… લાંબી ફાળે… સોટે ડગલે… કેવો આવેં… આવો કલમ કસેરીમા… સદણ રાઝા વીસાર કરેં… વળી કરિયાન હુકરા બોલાવો અહેં… હૉંપળે રૉણી વા…ત. સોળું દલાંની વાત… મનં કેતરે કૉમ એલો મારો… કરઝે કૉમાંનાં નૉમ…

કરિયા નહીં ઢીલાં રે વાળાં કૉમ રે રા…ઝી… (૨)
ઢીલ કરીયે તો મોરું ઓય રે રા…ઝી… (૨)

ઑણા રાઝાન લેઈન ઝાઝા રે કરિયા રા…ઝી… (૨)
લેંબરીવાળો સોરો સણવો રે કરિયા રા…ઝી… (૨)

ગળા પરમાંણ સણેત કરઝે રે કરિયા રા…ઝી… (૨)

કરિયાન કેંતે લાગી રે રા…ઝી… (૨)
એંણા સોળ મજુર સાલ રે રા…ઝી… (૨)

એંણા સૉરામા રાઝાન પૂરિયો રે કરિયે રા…ઝી… (૨)
રાઝાનું માથું -માથું બારું મેલિયું રે કરિયે રા…ઝી… (૨)

રાઝા વાસેંગનું કયું નેં મૉનિયું રે રા…ઝી… (૨)
મીનકી- સુગટો વીસાર મૉડ રે ઝગમા રા…ઝી… (૨)

તો મહરાઝ... મીનકી સુગટો વાત કરેં... અમાર રાઝાન ઑણે મેંલે લેઈન સરી... નેં કણા દન થઈ ગા... ઝળપતિ કોરો ઝૂરણ કરેં... અમાંન કરીચ હૂનો હૂનો નતો મેલતો... રાઝાન હું થઉં તે નેંસો નેં ઉતરો... હા...રે મેંનીબાઈ વાત કરેં... હૉંપળે સુગટ વા...ત. ઑણે મેંલે સરિયેં... મેંલાંને કાંગરે ઝો... ઝગળ- ઝારીમા ફીરી ઝો... મું પેહું રંગ રાવળાં મા... એંમ કરી રાઝાની વારે કેવાં સરેં... મીનકી તો મેંલાંમાં ઝોઈતા ઝોઈ થાકી... નીરાસ થઈન કેવી પાસી વળેં... ઝળપતિ કોરા કનેં આવીન બેડી...એવામા સુગટો હેં... ઝોતો ઝોતો આવીન લેંબરીના સૉરે બેઠો... આડા અવળું ઝોયેં... રાઝાનું ભોડખું નઝરે આવું... રાઝીએ ઊસું ઝોતું... સુગઠાન દેખીન રાઝા રોઓ... રાઝાન દેખીન સુગઠો રોઓ...

બોરાં એત-એતાં ઑહૂરાં પારેં રે રાઝા... રા...ઝી... (૨)
રોતો ઝાતોરે વાતાં સોળ રે રાઝા રા...ઝી... (૨)

મનં તો મનખાંની ખનારીએ સૉરામા પૂરિયો રે સોગટા રા...ઝી... (૨)
ઝરી ઝરીન પાંઝર ઓઈયો રે ઝીવરા રા...ઝી... (૨)

ઝીવરો ઝાયન ઝીવરો આવેં સે સોગઠા રા...ઝી... (૨)
ભૂખાં તીહાંનો પરણ ઝાવ રે રાઝા રા...ઝી... (૨)

સુગઠો એહો ઊડીન આવણા લાગો રે સુગઠો રા...ઝી... (૨)
મીનારીન આવીન વાતાં સોળ રે સુગછો રા.. ઝી... (૨)

મીનકી આપણોરાઝા રે ઠાવો કરિયો રે મીનકી રા...ઝી... (૨)
રાઝાન ઝીવરો ઝાયન ઝીવરો આવેં રે રાઝાન રા...ઝી... (૨)

મીનકી આપણા રાઝાન દોરી આવી રે મીનકી રા...ઝી... (૨)
રૉણીએ લેંબરીના સૉરામાં સણી કાલિયો રે રૉણી રા...ઝી... (૨)

રાઝા મરહેં તો ખોટું આવ હેં ઝગમા રા...ઝી... (૨)
મેંનકીન કેંતે લાગી કેતરી વારો રે રા...ઝી... (૨)

હૉંપળકેં સુગઠા રે મારી વાતો રા...ઝી... (૨)
રાઝાન એતરે મેંતો વીવા દેખીઓ ઝીવરા રા...ઝી... (૨)

ઝુનાં રોળામાં મું તો ઝાઉં રે સુગઠા રા...ઝી... (૨)
ઉંદરી ઉંદરાનો વીવા મૉડો રે સુગઠા, રા...ઝી... (૨)

મીનકી ઝુનાં રોરાંમાં ઓરી આવી રે મીનકી, રા...ઝી... (૨)
વીદ-વીદણી સવરી ફીરેં રે વીદ-વીદણી, રા...ઝી... (૨)

વીદ-વીદણીન પકરી લેચ રે મીનકી, રા...ઝી... (૨)
બીઝા ઉંદરા વાતો સોળ રે મીનકીન, રા...ઝી... (૨)

અમાર ઉંદરાંની ઝાંનો બત્તી ખાઝે રે મીનકી, રા...ઝી... (૨)
ઑણી લાડી લાડાન ઝીવતાં મેલે રે મીનકી, રા...ઝી... (૨)

મીનારી રઈન મખરે બોલ રે ઉદરાંન રા...ઝી... (૨)
ઉંદરો મારા રાઝાન રૉણીએ પૂરિયો ઉંદરો, રા...ઝી... (૨)

તો મહરાઝ... મીનકી હેં તે ઉંદરાંન કેવી વાત કરેં... હૌંપળો ઉંદરો વા...ત. તમાર વીદ-વીદણી હેં... તેંમું નહીં મારતી... પૉણ મારું એક કૉમ કરી આલાં ... ડાવા ભોળા ઉંદરા વાત કરેં હૌંપળે મીનકી વાત... થાર એવું હું કૉમ પરું ? લેંલાં - કૉમણીએ માર સદણ રાઝા... કરિયા કનેં સૉરામા સણાવી દેતો હેં... એંણાન બારો કાટી આલાં... તો તમાર વીદ-વીદણી સૂટાં કરું... ઉંદરાંન કેંતે લાનેં વાર... મોટિયાર મોટિયાર ઉંદરા તૉમેં... આવા લેંબરીના સૉરેં... સેંમહેંન આવીન ડાસાં ભરેં... બત્તા દાંત એછા પરા... બે બેસ દાંત રા... ઉંદરા પાસા આવેં...મોટા ઉંદરાંન વાત કરેં... અમાંરુ તો કૉય કૉમ થાતું નેં... અમાર તો દૉતેય એઠા પરા... તે દિયાંહી ઉંદજરાંની હીલાંણી રઈ... અગલા બેં બેં દૉત સરા હાં... તેંણીવેળ મોટા મોટા ઉંદરા ઝાય...આવા લેંબરીન સૉરે... પાખળ પાખળ ફીરી વળા... ઉંદરા વાત કરેં... ઉપર તો બરોબર રેંણ કરી દેતી... ઉપર તો નેંહરે એંમ નેં... પૉણ ઉંદરા હૉમા હૉમા રા... હૉમી હૉમી રાંગો મેલી... એંણીવેળ સદણ રાઝાન ઉપર તો નેં કાટો... સૉરા એઠણ કાટો... બત્તાં બાઉ રે તુલણા... ઊસો કરીન સૉરી ઉપર બેહારો... ઉંદરો તૉમા તૉમા આવેં... આવા ઝુનાં રોરાંમા... મીનકીન આવીન વાત કરેં... થારા રાઝાન બારો કાટો... વીદ-વીદણન સૂટાં કર...

વીદ-વીદણીન સૂટાં કેરિયાં રે મીનકી, રા...ઝી... (૨)
મીનકી સુગઠાન આવીન વાતાં સોળ રે મીનકી, રા...ઝી... (૨)

સુગઠા આપણા રાઝાન, બારો કાટિયો સુગઠા, રા...ઝી... (૨)
મેંનકી હેંડાંક રાઝાન ઝોવા ઝાય રે મેંનકી, રા...ઝી... (૨)

મેંનકી-સુગઠો ઝોવા આવાં રે રાઝાન, રા...ઝી... (૨)
બેઠો બેઠો રૂંગાં રાળ રે રાઝા, રા...ઝી... (૨)

રોતો ઝાયન પોકાર કરેં રે રાઝા, રા...ઝી... (૨)
પેયાળના વાસંગન પોકાર કરે રે રાઝા, રા...ઝી... (૨)

પદમણી નાગણીઓ વૈરા ઢોળે રે વાસંગના રા...ઝી... (૨)
રૉણીઓ મારા બૉતમન દોરી આવી રે રૉણીઓ, રા...ઝી... (૨)

વાસંગે ધવળે મતરોગ આવણા લાગો રે વાસંગ, રા...ઝી... (૨)
સદણ રાઝા રે નઝરે આવો રે રાઝાન, રા...ઝી... (૨)

રાઝા ઑંણી વાટે રે નતો આવણો રે રા...ઝી... (૨)
સદણ આતરો દુબળો રે કેંમ પરિયો રે સદણ, રા...ઝી... (૨)

મનં તો લેંબરીના સૉતરામાં પૂરી રે કાલિયો રે, રા...ઝી... (૨)
ઉંદરી ઉંદરાનું પલું ઓઝો રે વાસંગ, રા...ઝી... (૨)

ઉંદરે મનં સૉસમાંહોરે બારી કાટિયો રે વાસંગ, રા...ઝી... (૨)
વાસંગન સરા રીહોવાળા મોર રે વાસંગ, રા...ઝી... (૨)

વાસંગ રીહોનો પરિયો રે ઝાવા લાગો રે વાસંગ રા...ઝી... (૨)
રૉણી ખાટ એંડોળે એંસવા લાગી રે રૉણી, રા...ઝી... (૨)

તો મહરાઝ... બાળો વાસંગ વાત કરેં... હૌંપળે સદણ રાઝા વાત... રૉડે તનં આતરી તકલી પારી... દેખ વાસંગના ખેલ... મું ઝઉં વાદળ મેંલાં માં ખાટ એંડોળે એંસે...વખની કૂણ ઝીકું... ખાટ એંડોળાહી દખદેય તરતી પારું ! રૉડનં પરતીનાંસ પરણ ઝાય... તેંણીવેળ બત્તાં સેંરનાં લોકો તૉમહેં... થું એંણા લોકાંન હારેં લેઝે... બત્તાં

ધોમી ધોમીન કેં ઝૉ હાં એમ કેંઝે... બત્તાં લોકાં વાત કરહેં... અમાર લેંલાં કૉમણી... ખાંપ રાઝાની દીકરી... નાગે ખાતી હેં... બત્તાં ઝારાવાળા હા દેયા... બત્તાં ગોગના પોપા હા દેયા... તોય મરી ગેઈ હેં... એંણીવેળ એંમ કેંઝે... મઈનાતું મૉનવી નાગે ખાતેલાં મરી ઝાય તાંય મું ઝીવતું કરું... એવો ઝારો નૉખતેં મનં આવરેં... એંમ કેંઝે...એંણીવેળ થનં લેવા આવહેં... ઝાતાંની વેળા... ઑણી લેંબરી હો ઝારો લેતો ઝાઝે... ઝારા ઝાપટ કરઝે... ઊઠી થેઈ ઝાહેં... એતરી હીખ દેઈન બાળો વાસંગ સરો વાદળિયે મેંલે... રૉણીન ફૂણ ઝીંકે... રૉણી ખાટ એંડોળાહી નેંસી પરેં... પરી પરી આહેં... સીહોન ડાડો કરેં... બત્તાં ગૉમનાં લોકો તૉમી આવાં... દેસાં દેસાંન વઈદ હાદેયા... તાંય ઝેંર નાં ઊતરું... લેંલાં કૉમણી મરતોક પૉમી... બત્તાં લોક પેળા થા... પેસણાં કાઠી બૉંતે... ગૉમના કાસ કુંપાર હેં...તૉમા તૉમા ઝય... સદણ રાઝા હારો લેય... તમે કેંમ તૉમાં... એ દીકરા ! મરેં એંણુ તો નેં કરતો... સૉના થઈન બેહીરે અમાર લેંલાં કૉમણી રૉણી, મરી ગેઈ હેં... અલા હું થઉં તો મરી ગેઈ... નાગે ખાતી તે મરી ગેઈ... મઈનાનું ખાતેલું હેઝીવન કરું... પેલીની ટગઠી બૉંતે... એંણીવેળ ગૉમના કુંપાર આવીન વાત કરેં... એ'લા ટગઠીમાં બૉંતાં...પે'લાં સૉરા પર ભોટુંક બેહી રઉં હેં... નાગે ખાતેલું મા નવી મું હેઝીવન કરું એંમ કેં ...એંણાન હાદેયાં કેવોક ઝીવતી કરેં !

હરદાર એહના કયા પત્રર આવે રે હરદાર, રા...ઝી... (૨)
હરદાર સોળેં દલરાંવાળી વાતો રે હરદાર, રા...ઝી... (૨)

ડોકરાં તનં લેવા અમે આવિયા રે ડોકરા, રા...ઝી... (૨)
માર તો ઝીવરો ઝાય રે ને ઝીવરો આવેં રે, રા...ઝી... (૨)

માર તો નહેં એંડવાવાળી આવતો રે બેલુઓ, રા...ઝી... (૨)
સદણ લેંબખાનો ઝૉરો લેવા લાગો રે સદણ, રા...ઝી... (૨)

રાઝાન ઊસો કરીન લેઈન ઝાવેં રે રાઝાન, રા...ઝી... (૨)
લોથ કનેં રે મેલવા લાગા રે રાઝાન, રા...ઝી... (૨)

રાઝા ઝારો નાખેંન ઝપટો નૉય રે, રા...ઝી... (૨)
મૂએલી રૉણીન ડોળા ઊગરે રે રાઝા, રા...ઝી... (૨)

રૉણીન સદણ રાઝા તો નઝરે આવો રે રૉણીન, રા...ઝી... (૨)
રૉણી ઝીવતી ઓયાંન વાતાં સોળ રે રૉણી, રા...ઝી... (૨)

હૉંપળકેં બાપુ રે મારી વાતો ઝગમા, રા...ઝી... (૨)
બાપુ નહીં ઢીલાંવાળાં કૉમ રે બાપુનું, રા...ઝી... (૨)

બાપુ ઢીલ કરીએં તો મોરું ઓય રે બાપુ, રા...ઝી... (૨)
બીઝા કેવય રે માનં બાર રે બાપુ, રા...ઝી... (૨)

માર તો કરિયાંળા લગન ઝટકેં કરઝો રે બાપુ, રા...ઝી... (૨)
માર તો ઑણા હાથે પરણેત કરઝો રે બાપુ, રા...ઝી... (૨)

બાપુન કેંતે લાગી વારો રે બાપુન, રા...ઝી... (૨)
બેલુઓ ઊતાં નગારાં હમાં કરઝો રે બેલુઓ, રા...ઝી... (૨)

એંણે નગારે ડકો પારે રે હરદાર, રા...ઝી... (૨)
રાઝાન કૉમણીયા દેસમા વીવા મોંડિયો રે રાઝાન, રા...ઝી... (૨)

પરવેં વાઝારે સાંગી ઢોલ રે રાઝા, રા...ઝી... (૨)
દરિયેં વાઝેં રે ઢબૂક ટોલકી, રા...ઝી... (૨)

તૂરી તરગાળા રમત મૉડેં રે રાઝા, રા...ઝી... (૨)
ગીતારીઓ બાઈયો રે ગીતાં ગાવા રે રાઝા, રા...ઝી... (૨)

રાઝા તીલાં જવાંની સવરી ઓમે રે રાઝા, રા...ઝી... (૨)
રાઝા રૉણી રે સવરી ફીરેં રે રાઝા, રા...ઝી... (૨)

સવરી ફીરેં ન વાતાં સોળ રે રાઝા, રા...ઝી... (૨)
રૉણી ઢીલ કરિયેં તો મોરું ઓચ રે રૉણી, રા...ઝી... (૨)

સદણ કૉમણીન પરણેનત કરિયાં રે સદણ, રા...ઝી... (૨)
ખાંપે રાઝા તો હીખો દેવેં રે એંણાંન, રા...ઝી... (૨)

દીકરા ઝાળવીન ઝાઝોન ઝાળવીન આવઝો રે દીકરા, રા...ઝી... (૨)
ધમકેં ઊતરેં રે વાદળિયાં મેંલાં રે રાઝા, રા...ઝી... (૨)

રળી ઑગણાંમા ઓરાં આચ્યાં રે રાઝા, રા...ઝી... (૨)
ઝળપતિ કોરો રે વાટાં ઝોય રે રાઝા, રા...ઝી... (૨)

રાઝા ઝળપતિ કોર રે સમાંન મૉડ રે રાઝા, રા...ઝી... (૨)
રાઝા તૉણી તૉણીન તગરા પીરેં રે રાઝા, રા...ઝી... (૨)

રાઝા - રૉણી અસવાર ઓઈયાં રે રાઝા, રા...ઝી... (૨)
ઊસી હરકાવેં રેસમી દોરો રે રાઝા, રા...ઝી... (૨)

મીનકી સુગઠો કે લારેં લેવેં રે રાઝા, રા...ઝી... (૨)
કોરલાન઼ રોળવેં રે તીખા તાઝણા રે રાઝા, રા...ઝી... (૨)

કોરલો મૉણકિયાં સોખાંમા રવોર કરેં રે કોરલો, રા...ઝી... (૨)
પેસણ લાંબા મારગે રે ધૉમણા લાગો રે કોરલો, રા...ઝી... (૨)

રાઝા કૉમણીઓ દેસ પૂહણ મેલે રે રાઝા, રા...ઝી... (૨)
ખડ મેલે ન ખડ લેવ રે રાઝા, રા...ઝી... (૨)

બીઝા ખડમા ઓરાં આપ્યાં રે રાઝા, રા...ઝી... (૨)
બીઝા ખડ પૂહણ મેલે રે રાઝા, રા...ઝી... (૨)
વનકદળીમાં ઓરાં આપ્યાં રે રાઝા, રા...ઝી... (૨)

તો મહરાઝ... સદણ રાઝા હેં... લેંલાં કૉમણી પણણો... કૉમણિયા દેસની લેંલાં કૉમણી દેસનું રાઝ કરતી... મનખાંની ખાનારી... સદણ રાઝા લેઈન આવો... વનકદળીમાં આવો... રાઝા વીસાર કરેં... પેંર બફોરિયો દનરો આવો... તપીયો તીખોન તાવળો... એ રૉણી ! કરી એક કોરો ઊપો રાખીએં... કેંયક રૂખનો ઓરો દેઈયેં... કરીક હીરા હૉહતા કરીયેં... મીનકી સુગટાન હાહીઓ ખવરાવીએં... ઝળપતિ કોરાનચ હાહ ખવરાવીએં...એંણીવેળ કોરાહાં નેંસાં ઊતરાં... ઝંગળ-ઝારીની હીરી સાપ્યાં... ટાટા- વૈચરા વાઝેં... રાઝાન રૉણી હેં... હા...રે મનસુબાની વાતો સોળેં... રાઝાન ભોં નહીં ઝાતો... રાઝા-રૉણી આહનાં નતાં બેહતાં...

વેકુટપરીમાં ખબેંર ઓચો રે સાયબા, હો...ઝી...(૨)
વેકુટ પરી રે તુઝવા લાગિયાં રે સાયબા, હો...ઝી...(૨)

સોનાની સગાસણ તુઝવા લાગિયાં સાયબા, હો...ઝી...(૨)
ઝગમા આવું રે ખોટું કૉમને રે સાયબા, હો...ઝી...(૨)

રૉણી કૉમણીંચા દેસમા કરતી રે રાઝ રે સાયબા, હો...ઝી...(૨)
રાઝ કરતીન મૉનવી મારતી રે સાયબા, હો...ઝી...(૨)

સદણ રાઝા રે પણણીન ઝાવેં રે સાયબા, હો...ઝી...(૨)
ખાંમદ રઈન વાતાં સોળ રે રે સાયબા, હો...ઝી...(૨)

નારદા વેકુટપરી રે ઠાવી રાખઝે રે (નારદા) હો...ઝી...(૨)
મું તો થોરકેંક ઝાવીન પાસો આવું રે સાયબા, હો...ઝી...(૨)
વેકુટપરી હો આવણા લાગિયો રે સાયબા, હો...ઝી...(૨)
વેકુટપરી પૂઠણ મેલ રે સાયબા, હો...ઝી...(૨)

પવેંન ગોટકે રે ઓરો આવિયો રે સાયબા, હો...ઝી...(૨)
અગહેળો આવીને કળા વરતેં રે સાયબા, હો...ઝી...(૨)

લેંવે પરિણાવાળો પેખ રે સાયબા, હો...ઝી...(૨)
તૂટી પેંઝારાં પૉગે રાળે રે સાયબા, હો...ઝી...(૨)

ઝમણી આંગે જનોઈ નૉખેં રે સાયબા, હો...ઝી...(૨)
લાંબી ડાંગ આથે ઝાલ રે સાયબા, હો...ઝી...(૨)

તૂટી પોતી માથેં ખોહેં રે સાયબા,	હો...ઝી...(૨)
એંણા રાઝા હૉમો રે આવણા લાગિયો રે સાયબા,	હો...ઝી...(૨)
રાઝા ઝાઈન મઝરો હારિયો રે સાયબા,	હો...ઝી...(૨)
મઝરો હારીન ઊપો રઈયો રે સાયબા,	હો...ઝી...(૨)
એંણા રાઝાન વાતાં સોળ રે સાયબા,	હો...ઝી...(૨)
તું તો નવલી રૉણીન પણણીન ઝાવિયો રે સાયબા,	હો...ઝી...(૨)
કેંણી દીકરીન બાખરી રે સાયબા,	હો...ઝી...(૨)
સદણ રાઝા રે વાતાં સોળ રે સાયબા,	હો...ઝી...(૨)
ખાંપ રે રાઝાની દીકરી વાઝે રે સાયબા,	હો...ઝી...(૨)
લેંલાં કૉમણી એંણાંનું નૉમ રે સાયબા,	હો...ઝી...(૨)
કરીક નેંસારે તમે બેહો રે સાયબા,	હો...ઝી...(૨)
પણિયો વાઝ કેં ઠોઠ વાઝ રે સાયબા,	હો...ઝી...(૨)

તો...મહરાઝ... સદણ રાઝા વાત કરેં... હૉંપળે બૉપણુ વા...ત. તે...મું ખાંપ રાઝાની દીકરી પણણો... કૉમણિયા દેસની વાઝેં...એંણું નૉમ વાઝેં... લેંલાં કૉમણી...એંમ કેંતાં ભણિયો બૉપુણ વાત કરેં... હૉંપળે રાઝા વાત... તમે કરીક નેંસા બેંહો...સાર ઝગનું ટીપણું વૉસું... તમાર નકસર ઝોઉં... રૉણીન રાઝાન પરાપત્ત હેં કેં નહીં... તે સાર ઝુગનું ટીપણું વૉસેં... હૉંપળે રાઝા વાત.... એ... થાર રૉણીનાં નગસર ખોટાં આવાં... થાર રૉણીનું નૉમ બદલાવીએં... સદણ રાઝા વાત કરેં... હૉંપળે બૉપુણ વા...ત. થાર ટીપણામાં આવ એવું નૉમ પા...ર. હૉંપળે રાઝા વાત... કૉન દેઈન હૉંપળે તો સોરિયેં વા...ત. તે રૉણીનું નૉમ... આઝ હી મરિયારી નૉમ પારેં... એંણીન બે દીકરા આવ હેં... નૉનકા ઝલમેં તે દિ' કીકલા કેંઝેં... મોટા થય નીર સાય્યોર કેંઝે...

થું ઝાઝે લોઆ નગરમા... સતમા આલું હોનું હોળમું... સતમા આલું ધન..સન્ન...સતમા આલું મસરુંની ગાદીઓ... સતમા આલું અસ્તિ-કોરા. સતમા આલું ગાદી-ટેકિયા...બત્તાં વખારામાં ઝોઝે... હોને હોળમેં વખાર પરેલા અહેં... તૉન... માલેંય વખાર પરેલા અહેં... કરઝે લોઆ નગરનું રાઝ... ખાઝે-પીઝે માય્યા મૉડઝે... જાળવીન ખાઝે... હોનું હોરમું દેખીન એંકાર માં કરેં... તન માલ દેખીન ગરબો માં કરે... મિલગત દેખીન અનરાઈ માં કરે... પણિયો બૉપુણ હેં... એતરી વાત સત કરી... આવો ઝંગળ-ઝારીમા... ઝંગળ- ઝારીમા આવી અલોપ આવી અલોપ થઈ ગો... મરિયાગરી રૉણી વાત કરેં... હૉંપળે રાઝા વાત... બૉપુણ તો ઉંઝાતો ઝાતો કેંમ હો ગો હેં... સદણ રાઝા વાત કરેં... હૉંપળે રૉણી વાત... નહીં ઢીલાંવાળાં કૉમ... ઢીલ કરીયેં મોરું થાય... અવણ કોરલા અમાંન મૉડિયેં... લોઆ નગરમા ઝાતાં રઈયેં...

મીનકી સુગઠો લારેં લેવેં રે સાયબા,	હો...ઝી... (૨)
વન રે કદળી પૂઠણ મેલ રે સાયબા,	હો...ઝી... (૨)
ગૉમન ગૉંદરે આવણા લાગિયાં રે સાયબા,	હો...ઝી... (૨)
રળી આંગણાંમા ઓરાં આવિયાં રે સાયબા,	હો...ઝી... (૨)
કોરાવરમા કોરો હાંપિયા રે સાયબા,	હો...ઝી... (૨)
મીનકી-સુગઠો આળિયામ મેલ રે સાયબા,	હો...ઝી... (૨)
રૉણી ખૂસી તાળાં આથાં ઝાલ રે સાયબા,	હો...ઝી... (૨)
વખાર રે ખોલીન ઝોવા લાગિયાં રે સાયબા,	હો...ઝી... (૨)

રૉણી વખાર પરેલું હોનું હોળમું રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
ધન-સનેરા વખરા પરેલા રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

લોઆ નગરનું રાઝ કેંરિયેં રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
રૉણી હવ્વા લાખેંનો ટોલિયો ટાળ રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

હવ્વા લાખની હીરખી પૉથરેં રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
કેસર કસ્તુરી વેરવા લાગિયાં રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

એંણ ટોલિયેં રે વરાઝ ઓઇયાં રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
લોઆ નગરમા કરેં રાઝ રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

રૉણી એકાદનેરો સમાઝોગ રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
સમાઝોગનો માઝોગ આવિયો રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

રૉણી મરિયાગરી ઝાવા લાગિયાં રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
આબુની પેંતે રે વૈઇરા લેય રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

કળનો વૈઇરો રે વાઝવા લાગો રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
કળનો વૈઇરો રે રૉણીન લાગિયો રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

નીર સાચ્ચોર વેળ સૉડિયાં રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
રૉણીન પેટ રે ઓતાર રવિયા રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

રૉણી સરતે દનરે ઓવણા લાગિયાં રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
રૉણી વાદળીએ મેંલે રે પાસી આવેં રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

કરેં રે એંણા લોઆ નગરનું રાઝ રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
દનરા ગણેત મઈના ઓવિયા રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

નૉવ મઈનાન નૉવ દનરા રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
રૉણીન કાવાં - કોલાં રે પૂરી ઓવિયાં રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

રાઝા રઈન વાતાં સોળ રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
હૉપળાં સોરિયાં રે મારી વાત રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

કરમાં એલો મારો રે સોરિયો હો...ઝી... (૨)
રૉણીનાં પેટ દુ:ખણાં આચ્યાં રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

તો મહરાઝ... સોરિયો - બાઇયો... કેં તે લાગી વા...ર. એકની કેંઈ પન્નર આવેં... સોરિયો ઊપી ઊપી બૂબો પારેં હૉપળે ડોકેંર વાત... હૂતી હેં કે ઝાગેં... ઝાગતી એંતો બારી આવ... ડોકેંર વાત કરેં... કેવળા કૉય...ચરિયાં કૉમ... એ ડોકેંર... અમાર રૉણીન હીરાં દુ:ખે પેટ...નહીં ઢીલાંવાળાં કૉમ...ઢીલ કરિયેં મોરું થાય... ડોકેંર હેં... લાખરીનો ટેકિયો લેય...ઘરમર ઊતરેં વાદળ મેંલ... આવી સદણ રાઝાન મેંલે... સોરિયાંન વાત કરેં... હૉપળાં સોરિયો વા...ત. હોના વાડકી ઝાસાં તેલ આંણાં...આડા પરદા તૉણાં...

એંણીવેળ રૉણી હેં... બે કુંવોર ઝલમા...સોવન થાળ વાઝેં... લગનાઉ વાઝાં વાઝેં બઝારમાં વાંટેં માળવીઓ ગોળ... આટાં વાંટે મસરુંની ખાંડ... ફરિયાદ ફીરેં રંગ રાવળાંમા... સદણ રાઝાન બે-બે દીકરા આવા... એંણા દીકરાંનું નૉમ પારેં... નીર સાચ્ચોર નૉમ હેં...રૉણી હેં... ડાવા ઝમણા થૉન ધવારેં... સોનાનાં પણણાં ઓણેં... મસરુંની ગાદી... અવણ ઇરની દોરો બતાવેં... મરિયાગરી રૉણી હેં... દીકરાંની પાલોગ કરેં...

સદણ રાઝા હેં... મેંલાં ઝોયેં... હોનું નઝરે આવેં... ઝેં ઝોયેં એ હોનું દેખાય... હોનું-હોળમું પેંગે સેકલાય..

ધન સન્નના વખાર પરિયા રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
તન-માલ દેખીન એંકાર મૉડ રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

રાઝાન ખાતા ખાતાન ગોડી ઊસરી રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
સદણ રાઝા રે મખરે બોલે રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

હૉપળકેં મરિયાગરી મારી વાત રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
આપણું હોના-હોળમાના ધરમ મૉડિયેં રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

રાઝા ધરમ મૉડિયેં તો ઝોખો ઉપઝે રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
હોનું તોલિયેં તો હોનું પરહેં રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

રૉણીનું કેઇયું કોઈ નેં મૉન રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
સુરારીનું કેઇયું રે નહીં મૉનતા રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

તો... મહરાઝ... તે રૉણી મરિગરી વાત કરેં... હૉપળે રાઝા વાત... હોના હોળમાનો ધરમ નહીં મૉડવો... હોનું. ઝોખિયેં ઝોખો ઉપઝેં... હોનું તોલ્ય તો હુનું પરેં... ધરમ મૉડિયેં... તો કપરાંનાં... નકર કરી-બક્ષીનાં... તો આપે પાર ઉતર હું... સદણ રાઝા વાત કરેં... હૉપળે રૉણી વા...ત. ધરમ મૉડું તો હોનાનાં... ફરી બક્ષીનાં નેં મૉડવાં... કોરાં કપરાંનાં નહીં મૉડવાં... રાઝા રૉણીનું કયેલું નેં મૉનતો... ટાકરી... ટોલાં આથ લેય... હોનું ઝોખે અન્નજળ લેય... હેંતાંન આલેં હવાહેર... અઝણાંન આલેં અરતો હેર... સદણ સતિયેં નગરમા... હોના હોરમાનો ધરમ મૉડા...

વેંકુટપરીમા ખબેંર ઓપ્યાં રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
સોનાની સેંગાસન તુઝવા લાગી રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

ખાંમદ રઈન વીસાર મૉડ રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
પાપીરે સુંબો રે કોઈકેંણ ઝાગો રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

કેયે તણીએ રે એંકાર મૉડિયો રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
ખાંમદ સાર ખડાંની હપાળ લેય રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

સદણ સતિયે એંકાર મૉડો રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
ખાંતા ખાંતા રે ગોડી ઉસરી રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

ખાંમદ દોટ-લેખેંણ આથ ઝાલેં રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
સોનાનો ટકો ન પૉન બીરલાં રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

ખાંમદ પૂરપ દેસમા આવણા લાગો રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
પવનાન આવીન વાતાં સોળ રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

પવના લોઆ નગરમા ઝાઝે રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
સદણ રાઝાનાં સત લેય રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

પવનો રઈન મખરેં બોલિયો રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
એંકેંસ કોરણ મેલું રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

વાદળિયાં મેંલાં રે તોરી નોંખું રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
વાદળ મેંલાં નહીં તોરવાં રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

સતમા સત લેઈન આવઝે રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
ખાંમદ એંદરાપરીમા ઓરો આવિયો રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

એંદરન આવીન વાતાં સોળ રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
હોંપળે એંદરિયા મારી વાત ન રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

તો... મહરાઝ વેકુંટનો ખાંમદ હેં... સોનારો ટકો રાંન બીરાં ફેરવેં... એંદરાપરીમા એંદરન વાત કરેં... હોંપળે એંદર વા...ત. થું ઝા લોઆનગરમા... સદણ સતિયેં ઘરમ મોંડાં... એંણીવેળ સતિયાંનાં સત લેવાં હેં... એંદર રઈન વાત કરેં... ઉં ઝઉં પોવીનગરમા બાર મેઘ, તેર વીજળી હાવે વરસું... નદીએં આવેં ઝાઝાં નીર... લોઆ નગરનાં મેંલાં તોરી નોંખું...ખાંમદ એંદરનેં ના કય... એવું તો નેં કરવું... સતમા સત લેવાં હેં... એંણીવેળ અગનદેવન વાત કરેં... હોંપળે અગની વાત... થું ઝા... લોઆ નગરમા...સદણ રાઝાનાં સત લેઈન આવ... અગનદેવ મુટેં બોલે... હોંપળે ખાંમદ વાત... મું ઝઉં લોઆ નગરમા... એક કાટકો કરું... લોઆ નગરનાં મેલાં બળી ઝાય...હે અગનદેવ...મેંલાં નેં ફૂટી બાળવાં... સતિયાંનાં સતમા સત લેવાં...વેકુટનો ખાંમદ હેં... અવેં પોતે પગવાંન આવેં... વેકુટપરી પૂઠણ મેંલે... આવો વનકદળીમા... ખડ મેલે ખડ લેય... આવો લોઆનગરના ગોંદરેં... આવી વદળો કરેં... ઝુનો ઝોગી થઈન બેઠો... ગોંમન ગોંદરે દેરું... દેરાના ઓટલે બેહી રો... બાબો આવો તેંણીવેળ રાઝાના મેંલ કોઈ મનખી અવતાર નેં ઝાય...

બતરી-તતરી પોઝન કરિયાં રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
સોવની થાળીઓમા પોઝન કાટેં રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
રોંણી મરિયાગેંરી મખરેં બોલે રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
આવાં કે રાઝા રે પોઝન ઝમિયેં રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
ટાકરી- તોલાં ઝાલ રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

હોંપળેકેં રોંણી મારી વાત રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
હોનું તોલિયેં તો અન્નઝળ લેવિયેં રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
મનખી અવતાર કોઈનેં દેખિયો રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

રોંણી આટે બઝારે ઝોવા લાગી રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
ઝુનો ઝોગી નઝરે આવિયો રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

ઝોગીન ઝાઈન વાતાં સોળિયાં રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
હોંપળે ઝોગી મારી વાતો રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

અમાર રાઝા રે પૂખી મરેં રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
હોનું ઝોખેં ન અન્નઝળ લેંવે રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

માર ઑગણ આવે રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
સદણ સતિયો હોનું આલ રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

હોનું ઝોખેં તો પોઝન ઝમ રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
ઝોગીન કેં તે લાગી રે કેતરી વારો રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

તૂટું કૉબરિયું ખપામા મેલ રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

તો મહરાઝ... સદણ રાઝાન રળી ઑગણે ઝોગી આવો... સદણ રાઝા ટાકરી-તોલાં આથ લેય... ઝોગીન કોંય કેં... હૌંપળે ઝોગી વા...ત. માર પોઝનિયાં ઝમણાની ટેમ થઈ... કોઈકન હોનું આલું... તેંર અન્નઝળ લેઉં... પૉણી પીવાની પેંણ... ખાવા-ખાવાની આકરી... એંદુએ ગાય, તરકાંણે હુઓર... ખાવા ખાઉં કવલી ગાયનું રગત લેઉં... હદા તો મૂળો મૉનવી આવેં... આઝ માર ઑગણે કોઈ આવું નેં... એ ઝોગી... કૉબરિયાનો ખોળો તર... તનં હેર હોનું ઝોખીન આલું... પેસ ઉં પોઝન ઝમું... ઝોગી હેં... તૂટા કૉબરિયાનો ખોળો ધરેં...

સદણ સતિયો રે હોનું ઝોખ રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
હોનાની ટાકરી રે ઊસી સરિયાં રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

ઝુનો ઝોગી રે વાતો સોળ રે સાયબાો, હો...ઝી... (૨)
રાઝા કણાં કેરાંનો પૉમણો વાઝું રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

ઝટકેં દેઈન હોનું આલઝે રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
બત્તાં વખારાંનું હોનું ઑણ રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

હોનાની ટાકરી ઊસી સરેં રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
રાઝા ખૂણે ખૂણે ભાળવા લાગિયો રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

ઝોગી રઈન વાતાં સોળ રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

તો...મહરાઝ... તે ઝોગી રઈન વાત કરેં... હૌંપળે રાઝા વાત... તું તો હેર હોનું આલું... પેસ અન્નઝળ લેઉં... અજી હેર હોનું કેમ પૂરું કરી હકતો નેં... બત્તાં વખારાંનું હોનું ખાલી કરેં... પૉણ હેર હોનું થાતું નેં... ઝોગી રઈન વાત કરેં... હૌંપળો રાઝા વાત... કણાં કેંરાંનો પૉમણો હું... કણે કેંર ફીરવું હેં... ઝટ દેઈ હેર હોનું પૂરકું કર... નકર થાર ઑગણ હો ઊઠયો નેં... ઝોગી અછ કાલીન બેઠો... રાઝા ખૂણે ખૂણે ઝોવેં... હૌંપળે રાણી વાત... કયેંક ખૂણે ખોસવાઈ ઝો કયેંક રઈ ગઉં એં તો... રૉણી બત્તે ફરી વળી... કેંય નઝરે નેં આવું... રૉણી મરિયાગેંરી વાત કરે... હૌંપળે સદણ સતિયા વાત... તન તો મેં ના કઉં...હોનાનો ધરમ નેં મૉડવો ... ધરમ મૉડિયેં તો કપરાંનો નકર મૉડિયેં ફૂરી બટ્ટીનો.

સદણ રાઝા વાત કરેં... હૅંપળે રૉણી વાત... હેર હોનું નેં પૂરું થાતું... આપણ નહીં રેવણનો ઝોગ નીર સાય્યોર દીકરા.. સીબ્લાંમા કાલ... રૉણીન કેંતે લાગી વાર... નીર સાય્યોર દીકરા હેં... સીબ્લાંમા કેવી કાલેં... સદણ સતિયો હેં... વાદળ મેંલાં માહો બારો નેંહરેં...ઝોગી ઑગણામા વાત કરેં... હૌંપળે રાઝા વા...ત.

હોનું ઝોખીન અન-ઝળ લેવતા રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
સદણ રાઝા રે વાતાં સોળ રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

અમાર નહીં રેવણવાળો ઝોગન સાયબા, હો...ઝી... (૨)
તું તો રૉણીનું કેયું ન તો મૉનતો રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

રૉણી મરિયાગરી લારેં આવેં રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
નીર સાય્યોર લેઈન ઝાવેં રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

સીબ્લાંમા કાલીન માથેં મેલે રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
લોયણો ગડ સોરી દેવેં રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

વાદળ મેંલાં પૂઠણ મેલે રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
સુરઝી પોળોમા આવણા લાગિયાં રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
હુરુઝી પોળો રે પૂઠણ મેલિયાં રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

હેરી બઝારાં ઓરાં આવેં રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
હેરી બઝારાં પૂઠણ મેલિયાં રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

ગૉમનેં ગૉદરેં રે ઓરાં આપ્યાં રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
સતન કારણે રે બારાં પરિયાં રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
લાંબા મારગે ઝાવા લાગિયાં રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
ખડ મેલે ન ખડ લેવિયાં રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

ખાંમદ લોઆનગર હો ઝાવા લાગિયો રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
ખાંમદ એંદરાપરીમા ઓરો આવિયો રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

એંદરન ઝાઈન વાતાં સોળ રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
એંદર નહીં ઢીલાંવાળાં રે કૉમ ન સાયબા, હો...ઝી... (૨)

રાઝા- રૉણી રે ઝાવા લાગિયાં રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
એંણા સતિયાંનાં સત લેવા ઝાઝે રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
એંદરન કેંતે લાગી રે કેતરી વારો રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

બાર મેઘન તેર વીજો રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
થૂરમા કાટિયાં રે નેંખલી આપને રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

એંણી આપે વીંજો ખવિયાં રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
લેઈ નગારાં એંદર સરિયો રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

સારાં ખડાંમા એંદર વરસે રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
નદીએ આપ્યાં ઝેણાં નીર રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

સદણ સતિયો રે આવણા લાગિયો રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
ગંગાના કાટેં રે ઓરાં આવિયાં રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

ઊપો ઊપો વીસાર મૉડેં રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
રાઝા કેંમ કરી ઝાઈયેં પેલે ઢોકેં રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

તો...મહરાઝ...લોઆનગરનો સદણ રાઝા હેં... રૉણી મરિયાગરી... નીર સાય્યોર દીકરા...સીબ્લાંમા કાલીન લેઈન આવેં... આવાં નઈન ઢોકેં... લાંબી નઝરે ઝોયેં... નઈયે આવાં ઝાઝાં નીર... રાઝાન રૉણી વીસાર કરેં... હૉંપળે રાઝા વા...ત. વેંતી ગંગા ઉલટ મારેં... કેંમ કરીન ઝાઈયેં પેલે ઢોકેં... સદણ રાઝા વાત કરેં... હૉંપળે રૉણી વા...ત. નીર સાય્યોર દીકરા આલ...પેલે ઢોકેં મેલી આવું... દીકરાંન મેલીન પેસણ પાસો તનં લેવા આવું... સદણ રાઝા હેં... નીર સાય્યોર દીકરા... સીબ્લાંમા કાલીન માથે મેલેં... વેંતીન પૂર કેવો ઝાય... પેલે ઢોકેં લેઈન આવેં... દીકરાંન મેલે પેલે ઢોકેં... રાઝા લટ દેઈન પાસો વળો... અતવસ નઈમા આવો... વેંતી ગંગા ઉલટ મારેં...રાઝાન આડો કરી નૉખો... ભમ્મરિયાંમા બૂડવેં... મરિયાગરી રૉણી વાત કરેં. હૉંપળે રાઝા વા...ત.

કાંદ પેંહાયો કરવી રેંવા દે... આવ મનં લેઈ ઝા... પૉણ રાઝા વેંતીન પૂર તણાઈ ગો... રૉણી મરિયાગરી હેં... ઢોકે ઢોકે ધૉમેં... હૉંપળે ગંગા માઝી વા...ત. અગલા ભાંવની મારી બેંન નં ઑંણા ભાંવની મારી હૉક ! મારા રાઝાન ઝાળવીન લેઈન ઝાઝે... મું રાખતી એવો હોરો રાખઝે...રૉણી રોએં,રતરેં, ઝૂરણ મૉડેં... હરાવણ -પાદરવો મૉડેં... ગંગા માંઝી મુટેં બોલેં... એ રૉડ ! કેંણાંન મેંણાં દેય... તેં તો કરિયાં પાપ આડાં આવાં હેં... ખોટાં કૉમ કરતી... ગરીબાંન દોરી આવી... એવીસ દોરી તનં આવહેં"લી..."

પદમો સેઠ વાતાં સોળ રે સાયબા,	હો...ઝી... (૨)
હૉંપળે કેં ધોબીરા મારી વાત રે સાયબા,	હો...ઝી... (૨)
નાવેંણ નદીએ ઝીલવા ઝાયેં રે સાયબા,	હો...ઝી... (૨)
ધોબી મોરસંગ રાઝાનાં કપરાં ધોવા ઝાય રે સાયબા,	હો...ઝી... (૨)
સદણ તણાતો તણાતો આવણા લાગિયો રે સાયબા,	હો...ઝી... (૨)
વૉણિયો - તોળી વાતાં સોળ રે સાયબા,	હો...ઝી... (૨)
પોઈ ઝાઈન ઝાળો નૉખ રેં સાયબા,	હો...ઝી... (૨)
પોઈની ઝાળમા રોકાવા લાગિયો રે સાયબા,	હો...ઝી... (૨)
પોઈએ તૉણે તૉણે બારો કાટિયો રે સાયબા,	હો...ઝી... (૨)
રાઝા ઑંખે ઑતળોન કૉને બોબળો રે સાયબા,	હો...ઝી... (૨)

તો...મહરાઝ... પદમો સેઠ ન કરમો ધોબી...નાવણ નદીએ ઝીલવા ગા...રાઝા મોરસંગનાં કપરાં તોવેં... એક પાખેં પોઈ ઝાળ નૉખેં... સદણ રાઝા હેં... પોઈની ઝાળમા રોકેંણો... પોઈ રાઝુ થઈ ગો... આઝ તો મોટો માસલો પરો હેં... એંમ કરીન ઝોરમા ઝાળ તૉણેં... એંણીવેળ ભોઈ ઝોયેં.. આતો માસલો તોનેં... કોઈ મનખી અવતાર હેં... સદણ રાઝા હેં... કૉને બોબલો થઈ ગો... ઑંખે ઑતળો થઈ ગો... નદીના હેંટે પરી રો... પોઈ બીના મારા તૉમા...

તેંણીવેળ પદમો સેઠ ઢોકેં ઝાઈન ઝોવેં... કોઈ મૉનવી નઝરમા આવું... વૉણિયાન દેયા આવી...આતો કોઈ પરદેસી લોક હેં... તે બાપરો નઈમા તણેંણો હેં... માર કેંર લેઈન ઝઉં... હારી રીતે દવાખાંનું કરાવું... હૉસ થાહેં... તો માર કોરીનો હાંણેસો રાખો... એંમ કરીન વૉણિયો લેઈન ઝાય... બખનું બખનું ખવારીન કેવો તેયાર કરેં.. સદણરાઝાન પદમેં સેઠેં કોરીન ખાંણ નૉખવા હાંણેસો રાખો...

તાંબાવટ નગરીનો રાઝા... મોરસંગ રાઝા વાત કરેં...હૉંપળો હરદારો વાત... નહીં ઢીલાંનાં કૉમ...ઢીલ કરીએં મોરું થાય... આપે ઝાઈયેં વનકદળીમા...સેંકાર રમીન પાસા આવિયેં... મોરસંગ રાઝા તવળે કોરે સમાંન મૉડેં... તૉણી તૉણી તગળા પીરેં... કૂદી કૂદી અસવાર થય... મોરસંગ રાઝા હેં... ફોઝ-ફોટું મેળવેં... અમરું ઝમરું કૂતરા લારેં લેય... સેંકાર રમણા કેવો ઝાય !

કરોલાંન ડાબલા બોલવા લાગિયા રે સાયબા,	હો...ઝી... (૨)
ખાંડાં-બરસીઓ આથાં ઝાલાં રે સાયબા,	હો...ઝી... (૨)
વન કદળીમા ઓરા આવ્યા રે સાયબા,	હો...ઝી... (૨)
મેંર - સિમેં રે આકો નાખે રે સાયબા,	હો...ઝી... (૨)
નહીં મળિયાં રે હૂઓર - હૉબરાં રે સાયબા,	હો...ઝી... (૨)
પેંર બપોરિયા દનરા ઓઈયા રે સાયબા,	હો...ઝી... (૨)

તેંપિયો તીખો તાવળો રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
મોરસંગ રાઝા રે વાતાં સોળ રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

પરાગ વરલે આવણા લાગિયો રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
વરલેં આવીન ટોળો કરેં રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

પીળી રે પટોળી ઝાઝમો રાળેં રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
ઝાઝમાંના માથેં વરાઝ ઓયાં રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

અમરું ઝમરું કૂતરા આવેં રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
નઈન ઢોકેં રે કૂતરા આવેં રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

નીર સાય્યોર દૂહકાં રોવેં રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
રોયેં, રતરેંન ઝૂરણ મૉંડેં રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

કૂતરા બે કુઓરાંન મુટામાં કાલેં રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
કૂતરા નીર સાય્યોરન લેઈન આવા રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

પરાગ વરલેં લેઈન આવા રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
ઝાઝમાં ઉપર કુંવોર મેલ રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

મોરસંગ રાઝા રે મખરે બોલિયા રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
કૂતરો કેયી રે સુસારીઓના ખોળા લૂટિયા રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

હોંપળો હરદારો મારી વાત રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

તો... મહરાઝ... મોરસંગરાઝા વાત કરેં... હોંપળો હરદારો વા...ત. બે કુંવોર લાવા... કેયી સુરારીઓના ખોળા લૂટા ? આઝુ-બાઝુ ઝોઈ આવાં... હરદાર હેં... બત્તે ઝોવા પરા... કોઈ મનખી અવતાર નઝરમા નેં આવતો... એમ વીસાર કરી પાંસા આવેં... આવીન રાઝાન વાત કરેં... હોંપળે રાઝા વા...ત. કોઈ અસતરીઓ નઝરમા નેં આવી... આતો બેં દીકરા... પગવાંનેં તમાંન આલા હેં... હેંડાં વાદળ મેંલેં લેઈન ઝાઈયેં ... તમાર રૉણીઓના ખોળેં મેલિયેં... નીર... સાય્યોર દાકરા હેં... રાઝા કેવો લેઈન આવેં... વાદળ મેંલે આવેં... આવીન વાત કરેં... હોંપળે રૉણીઓ વાત... ઝટ દેઈન બારી આવાં...આપણાં પગવાંને દીકરા આલા હેં... રૉણીઓન કેં તે લાગેં વા...ર. ધૉમી ધૉમીન બારી આવેં... ધમકેં ઊતરે વાદળ મેંલે આવી મૉણેક સોકમા...રાઝા હેં... રૉણીઓના ખોળાંમા કેવો કુંવોર મેંલે ! રૉણીઓ ખાતી... લેતી થેઈ ગિયો... આપાંન પગવાંને ઝાતે દ્દને દીકરા આલા... રૉણીઓ ઓરાઝ કરેં... એ ખાંમદ અમાર હૂકે થાંને મેલઝે... કળારૂપી પગવાંને દુત મેલું... રૉણીઓ હેં... કુંવોરાંન હૉરમા લેય... ડાવા ઝમણાં થાંન ધવારેં...

મરિયાગરી રૉણી રોઈરોઈન ગાંડી થેઈ ગેઈ... માર નીર-સાય્યોર દીકરા... એંણી કુંવોર સાય્યોર આહની આવી દીકરા... વાઘ - સીતરા ખાઈ ગા કાક કૂતરા ખાઈ ગા... ! લોઆ નગરનો સદણ રાઝા વેંતી ગંગામા તણાઈ ગો... મુ એકલી રઈ હું !

પગવાંન આવી દોરી નતી આલવી રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
દનરા ગિયા રે ડાવાં ડુંગરાં રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

હુરલા ગિયા રે હોવન મળિયાં રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
હોંઝિયાંવેળા રે ઓવણા લાગી રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

રૉણી વનારી વનારી રૂંગાં રોળેં રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
રૉણી ગારના ખાચ્યામા આવણા લાગી રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

મુંતો કેંમ કરીન રાતો કાટું રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
બેઠી બેઠી રે રૂંગાં રાળેં રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

અગલી - અગારું રાતો ઓઈયાં રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
પાસલી - પસારું રાતો ઓઈયાં રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

રૉણી અઝર-વઝર રાતો કાટેં રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
કૂકરિય રોળ સૉડવા લાગી રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
કુપાર રઈન વીસાર મૉડ રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
મોટે ગતે રે પલાંણ મૉડિયું રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

લાંબી નઝરે રે પાળવા લાગિયાં રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
મન તો સળફેટ ઓઈયો કે પૂત ઓઈયો રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

તું તો ડાકેંણ વાઝેં કે ઝોગણી વાઝેં રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
કાંદરો ઉગરેંમીન ઝીકે રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

હૉંપળ કેં બૉતમા રે મારી વાત ન રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
મું તો કાસા માથાનું મૉનવી વાઝું રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

ઊઠી થઈન મિલણાં મીળ રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
અગલા પાંવ નો માર બૉતમો રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

ઑણા પાંવનોય મારો બૉતમો રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
કુંપાર માટી ઝાળી પરેં રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

ગતેરા ઉપેંર માટી નૉખેં રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

તો... મહરાઝ... કુંપારન કરો ઘરમનો બૉતમો... કુંપાર હેં... માટી ગોડેં... માટી ગોડીન ઝાળ પરેં... પેસણ બેંનરીન વાત કરેં... હેંડાં બેંનરી મનં હાથેં... કુંપાર હેં... ઘરમની બેંન કરી... કાંદરો હવરાવેં... કેવો મરિયાગરી રૉણીન લેઈન આવેં... કુંપારણ કેંર રઈન ઝોવેં... કેદિ'ક કેદિ'ક અરપાતાં... મનં કેંતો બીઝી બાયલી આંણવી હેં એંમ આઝ તો રૉડન લેઈન આવેં... મોટો ડેંગો ખૂણામાહો લેય... ઝાંપામા ઊપી ! આવણા તો દે... ઝાંપામાહાં પાસાં વોળાવી દેઉં ! ઊપી ઊપી વીસાર કરેં કુંપાર દૂરો રઈન બૂબો પારેં... અલી સોરાંની મા... સમ ઊપાંસાં... ભૂઆઝી આવેંસન... અગેળાં આવાં કેં...! એંમ કેંતાંમા કુંપારણ રાઝુ થઈ...એંન રાખવી એં તો ભૂઆઝી નેં કોત ?... આતો પરદેસી પૉમણી... એંમ કરીન કુંપારણ હેં... આથમાહો ડેંગો નાખી દેય... તૉમી તૉમીન મીળવા ઝાય... નણદ કઈ બોલાવેં... વાલા અવકારા દેય... પેસણ અગળ કરીન લેઈન આવેં... કેંરમા લેઈન આવેં... કેંરમા ગોદ્દું પૉથરેં... ઘરમની નણદન બેંહારેં... મનસુંબાંની વાતો સોળ... કુંપાર હેં... સાકરો મૉડેં... કોરાં વાહણ કેવાં ઊતારેં... તેંણીવેળ નેંમા ખરકેં... ઝાત ઝાતનાં વાહણ પકવેં... એક દનરો સમાઝોગ, સમાઝોગનો માઝોગ આવેં.... લાખોતરી વણઝારા હેં... ખેંડિયા - મેંડિયા પોઠી...

એક દનનો સમાઝોગ રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
સમાઝોગનો માઝોગ આવિયો રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

લાખોતરી વણઝારા આવણા લાગા રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
લાખોતરી વણઝારા આવણા લાગિયા રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)

ગૉમન ગાંદરે રે ડેરા તૉણીયા રે સાયબા, હો...ઝી... (૨)
ગૉમન ગાંદરે રે ડેરા તૉણીયા હો...ઝી... (૨)

ગૉમન ગાંદર રે ટાળો કરિયો રે સાયબા,
ગૉમન ગાંદર રે ટાળો કરિયો હો...ઝી... (૨)

તાંબાવટ નગરીમા ટાળો કરિયો રે સાયબા,
તાંબાવટ નગરીમા ટાળો કરિયો હો...ઝી... (૨)

એ લાખતરી વણઝારા વાતાં સોળ રે સાયબા,
લાખોતરી વણઝારા વાતાં સોળિયાં હો...ઝી... (૨)

કોરાં વાહણ લેળા ઝાય રે સાયબા,
કોરાં વાહણ લેવા ઝાય હો...ઝી... (૨)

કુંપારન કેંર આવણા લાગિયો રે સાયબા,
કુંપારન કેંર આવણા લાગિયો રે હો...ઝી... (૨)

કેંરમા બેઠી ધરમની બેંન રે સાયબા,
કેંરમા બેઠી ધરમની બેંન હો...ઝી... (૨)

નઝરાંનાં બૉણ રે વણઝારાંન લાગાં રે સાયબા
એંણીનાં બોલ વણઝારાંન લાગિયાં હો...ઝી... (૨)

તો...મહરાઝ મરિયાગ્રી રૉણીન કુંપારે ધરમની બેંન કરી... કુંપાર કેંર લેઈન આવો... વાહેંણનાં કૉમ કરેં... પૉણ વઈ વણઝારા કુંપારના કેંર આવા... કોરાં વાહણ લેવા આવા... તેંણીવેળ ધરમની બેંન હૉમસ બારણે બેઠેલી... વણઝારાંન એંણી રૉણી પર નઝર પરી... વણરાઝારાંન મૂરસાગત લાગી... લાગાં નઝરાંનાં બૉણ... વણઝારા ધખ દેઈન તરતી પર પાર...હુરત વહેં...પાસા ઊઠા થા... કુપારિયા વીરાન વાત કરેં.. હૉંપળે કુપાર વાત... તમાર કેંરમા હ દેવ મૉડેલું હેં ? અમાંન મુરસાગત લાગી !... લાગાં નઝરાંનાં બૉણ...અમે ધરતી પર પરા... એવું ભારી દેવ કેહુ લાવા હાં... કુંપારિયો વીરો વાત કરેં.. હૉંપળો વણઝારો વા...ત. નેં દેવ મૉડલું. એતો માર ધરમની બેંન હેં... એંણીવેળ વણઝારા વીસાર કરવા લાગા... હૉંપળે કુંપાર વાત... મૉંગે એતરા રૂપિયા આલિયેં... થાર ધરમની બેંન અમાંન આલવી હે કુંપારિયો વાત કરેં... માર ધરમની બેંન પારોપાર રૂપિયા આલાં ... તમાંન આલી દેઉં... તેંણીવેળા વણઝારા વાત કરેં...થાર ધરમની બેંન ન કોરાં વાહેંણ... માર ડેરામ લેઈન આવેં... તનં રૂપિયા આલી દેહું... એવી વાત કરી... વણઝારા ડેરામા કેવા આવેં... કુંપારિયો વીરો વાત કરેં... હૉંપળે બેંનરી વાત... કોરાં વાહેંણ લેઈન ઝાઈયેં... વણઝારાંના ડેરાંમા... વેસીન પાસાં આવીએં... તેંણીવેળ કુંપાર નં ધરમની બેંન કોરાં વાહણ વેસવા કેવાં આવેં... તેંણીવેળ વણઝારીઓ હેં... ઢુંગ ધતુરા કરેં... અમાંન તો બત્તીઓન ઑંખો આવી...અમાર સોકરાં પૂખેં મળેં... એંણાન રોટા ફૂણ કરી આલેં... કુંપારિયો વીરો ધરમની બેંનન વાત કરેં...હૉંપળે બેંનરી વા...ત. હારી વણઝારીઓન ઑંખો આવી... વઈ વણઝારા પૂખે મરેં... એંણાન ઝાઈન ખાવા નૉંતી આલ... એંણી વેળ ધરમની બેન... વણઝારાંન રોટા કરવા બેઠી... વણઝારે ઘૂંટીઓ પરી પરીન રોટા આલા... તે રૂપિયા હાટે વેસી... વેસી રે વઈ વણઝારાંન...

તેંણીવેળ કુંપારિયો તો ઝાતો રો... ધરમની બેંન બતરી - તતરી પોઝન કરેં... પેંલાં પોઝન ઑંતા વણઝારાન

આલાં... ઑંતો વણઝારો પોઝન ઝમેં... પોઝન ઝમેં ન વખાંણ કરેં... હદા ખાતો નરા કાંકરા... આઝ કોઈ સુરારિયે પોઝન કરાં ! આઝ મેંઠાઈનાં પોઝન કેંણે કરાં ? પોઝનિયાં ઝમેં.. અનં વખાંણ કરેં... આવાં પોઝનિયાં લોઆ નગરમા ગો... સદણ રાઝાન સતુર રૉણી... રૉણી મરિયાગરી... હવા લાખનો સૂરો પેંરાવણા ગો... તે દિ' આવાં પોઝન તો ઝમો... એવાંસ પોઝન આઝ કરાં હેં...એંણીવેળ વઈ - વણઝારો વાત કરેં... હૌંપળે બાપુ વાત... પોઝન ઝમતાં તો ઝમ... થાર દીકરાની વઉઆરીએ પોઝન કરાં હેં... એંમ કેંતાંમા... ધરમની બેંન ઊઠી થેઈ ગેઈ... હૌંપળે ઝાંગરા વા...ત. થું દીકરાની વઉઆરી કેણાન કાય... મુટુ હપારીન બોલે...

એ...થારા રૂપિયા રે અમે આલિયા રે સાયબા,
થારા રૂપિયા રે અમે આલિયા હો...ઝી...

એ રૉણી રોયેં રતરેં નં ઝૂરણ મૉડેં રે સાયબા,
રોયેં - રતરેંન ઝૂરણ મૉડિયાં હો...ઝી...

ઝગમા ધરમનો બૉતમો કોઈમાં કરઝો રે સાયબા,
ધરમનો બૉતમો રે કોઈ માં કેંરઝો હો...ઝી...

કુંપાર થારું ઝાઝો ખરિયા ખોડ રે સાયબા,
થારું ઝાઝો ખરિયા ખોડ રે હો...ઝી...

રૂપિયાં હાટ'લા વેસી ખાતી'લા સાયબા,
રૂપિયાં હાટ'લા વેસી મારિયાં હો...ઝી...

એંણી લાખોતરી વણઝારા મુટેં બોલ રે સાયબા,
લાખોતરી વણઝારા મુટેં બોલિયા હો...ઝી...

થારા તો બેં બેં લાખ રૂપિયા આલિયા રે સાયબા,
બેં બેં લાખ રે રૂપિયા આલિયા હો...ઝી...

એ...થાર માર કેંરવાસો કેંરિયેં રે સાયબા,
થાર માર રે કેંરવાસો કેંરિયેં હો...ઝી...

ઝાંગરા મુટુ હપાળીન તું તો બોલે રે સાયબા,
મુટુ હપાળીન તું તો બોલઝો હો...ઝી...

કુંપાર ઝાંગરાંન પૉનેં નતી પારવી રે સાયબા,
ઝાંગરાંન પૉનેં રે નતી પારવી હો...ઝી...

હારી હારી રાતની રોયેં રે સાયબા,
હારી હારી રાતની રોવિયાં હો...ઝી...

અલાલ હળગાવીન ભોડા પર મેલેં રે સાયબા,
રૉણીના ભોડા પર મેલિયાં હો...ઝી...

કુંપાર થારું ઝાઝો રે ખરિયા ખોડ રે સાયબા,
થારું ખડિયાન ખોડ હો...ઝી...

હારી રાતના રે વલાપ હારેં રે સાયબા,
આખી રાતનાં વલાપ હારિયાં હો...ઝી...

એંણા ડેરા રે ઊઠા કેંરિયા રે સાયબા,
એંણા ડેરા ઊઠા કેંરિયા 	હો...ઝી...

વઈરે વણઝારા ઝાવા લાગા રે સાયબા,
વઈરે વણઝારા ઝાવ લાગા 	હો...ઝી...

તુંદળી તુંદળી રેતો ઊડે રે સાયબા
તુંદળી તુંદળી રે રેતો ઊડિયાં 	હો...ઝી...

લોચ્યાણના ગોંદરે ઓરા આવિયા રે સાયબા,
લોચ્યણાના ગોંદરે ઓરા આવિયા 	હો...ઝી...

ગોંદરેં આવીન ટાળો કેંરિયો રે સાયબા,
લોચ્યાણાના ગોંદરેં ટાળો કેંરિયા 	હો...ઝી...

ડેરા ડેરામા ડેરા તોંણિયા રે સાયબા,
ડેરા ડેરામા ડેરા તોંણિયા 	હો...ઝી...

તો...મહરાઝ...એ લોચ્યણાના ગોંદરે વણઝારા આવેં...ડેરામા ડેરા તોંણેં... લાખોતરી વણઝારા વાત કરેં... હોંપળેં રોંણી વા...ત. તનં હોના-રૂપાનાં પેંરમણ કરિયેં...પોંણ અમારી વણઝારી થઈઝા... તે રોંણી વાત કરેં... હોંપળો વણઝારો વા...ત. હું કરું રે તમાર હોના હોળમાન... તમાં હાથેં કેંર નેં બોંતું... સૂટા ખેઘરમા લેઈન ઝો... ટેંગે પૂંગે મારી નોંખાં... તોંય કેંર નેં બોંતું...

દનરા ડાવા ડુંગરાં... હૂરલા ગા હોવન માળિયાં... હોંઝિયા વખત થઈ... વઈ-વણઝારા હેં... રોંણીન મરસાંની બોરીમા કેવા કાલેં...બોરીમા કાલીન હીવી નોંખેં... હોંપળે રોંણી વા..ત. તમાંન રોહ એંમ કેં તો બારી કાટિયેં... નકર નેં કાટિયેં... રોંણીન મરસાંની બોરીમા પૂરી... તોંય રોંણી રેંવાનું ના પારેં... તે તેંણીવેળ હારી-હારી રાતના વખા પારેં... અઝઝર - વઝઝર રાત કાટેં...કૂકરિયે રોળ સોંડેં... પીળિયાં પરોર થાં... સેંસ કિરણાંવાળો પોંણ ઊગો...અસતરીએ આર હેંપાળા...ખતરીએ ખાંડા ઝાલાં... એ વેળા વખતો થેઈ... તેંણીવેળ મરસાંની બોરીમા રોંણી વાત કરેં... હોંપળો વણઝારો વા...ત. માર તો માળા રટવાની વેળા થઈ... રોંમ પઝવાની વેળા થઈ... ઝટ દેઈન બારી કાટાં... તેંણીવેળ વઈ - વણઝારા નેં મોંનતા... હોંપળે રોંણી વા...ત. રોંમઝી પઝવાની વાતો સોરી દેય... અમાંન રેંવાનીસ વાત કર... તોંય રોંણી રેવાનું ના પારેં... રોંણી રોયેં... રતરેં ઝૂરણ મોંડેં...

નીર સાચ્યોર હેં... સપાઈ રાખેલા...એંણીવેળ રોંણી મરિયાગરી રોયેં... માર તો લોઆનગરનો સદણ રાઝા... વેંતી ગંગામા તણાઈ ગો... નીર સાચ્યોર દીકરા...પેલેં ઢોકેં રઈ ગા... કાગ-કૂતરા ખાઈ ગા... મું તો કેવઉ લોઆનગરની રોંણી... કુંપાર તારું ઝાઝો ખરિયાન ખોડ... ઓંણા વણઝારાંન પોંનેં પારી... હદા હદાના વખા પારેં... એંમ વનારી વનારીન રોયેં... તેંણીવેળ નીર સાચ્યોર કોંનિયા મોંડેં...

નીર સાચ્યોર રે કોંનિયા મોંડ રે સાયબા,
નીર સાચ્યોર કોંનિયા મોંડિયો રે 	હો...ઝી...

વણઝારાંના ડેરામા કોઈકેંણ રોયેં રે સાયબા,
વણઝારાંના ડેરામા કોઈકેંણ રોવિયાં 	હો...ઝી...

એંણી દુ:ખિયારીન ઝોવા ઝાઈયેં રે સાયબા,
એંણી દુ:ખિયારીન ઝોવા ઝાઈયેં 	હો...ઝી...

દીકરા વણઝારાંના ડેરામા આવણા લાગા રે સાયબા,
વણઝારાંના ડેરાંમાં આવણા લાગિયા હો…ઝી…

વણઝારાંન આવીન મખરેં બોલે રે સાયબા,
હૉંપળે વણઝારો મારી વાત ન હો…ઝી…

કોઈ કેંણ દુ:ખીયારી રૂંગાં રાળેં રે સાયબા,
કોઈકેંણ દુ:ખીયારી રૂંગાં રાળિયાં હો…ઝી…

એ… હૉંપળો સોકરો રે મારી વા…ત રે સાયબા,
હૉંપળો સોકરો રે મારી વાત ન હો…ઝી…

અમ્મારા વણઝારી રૂંગાં રાળે રે સાયબા,
તમાર પૂસવાનું કૌંય હેં કૉમ હો…ઝી…

તમે મરસાંની બોરીમા હુકરા પૂરી રે સાયબા,
તમે મરસાંની બોરીમા હુકરા પૂરિયાં હો…ઝી…

અમાર કયેલું કૉમ નહીં કરતી રે સાયબા,
કયેલું કૉમરે નહીં કરતી હો…ઝી…

તો… મહરાઝ…હૉંપળો સોકરો વા…ત. માર નવી વણઝારી હેં… બે બે લાખ રૂપિયા આલા…અમાર કયેલું મૉનતી નેં… એંણી રૉંડન મરસાંની બોરીમા પૂરી હેં… નીર સાય્યોર વાત કરેં… કોઈ દુ:ખીયારી રૂંગાં રાળેં… એંણીન બાપરીન બારી કાટાં પૉણ વણઝારા કયેલું મૉનતા નહીં… વણઝારા વાત કરેં… હૉંપળો સોકરો વા..ત. તમે ઝેમ આવા તેમ ઝાતા રૉ… ઑંણી રૉંડનાં તો રૂપિયા આલા હેં… રૂપિયા હાટેં લેતેલી હેં… તેંણીવેળ નીર સાય્યોર હેં… કેં તે લાગે વા…ર. મોટા મોટા બૂતા કાટેં… વણઝારાંન ઊપે વૉહે કેવા દેય… વણઝારાંન ફૂટી ફૂટીન સોલા કરા… વણઝારાંન હોના - રૂપાના પરાવી રૂપિયાં પોઠીએ પરાવી લેતા… વઈ-વણઝારાંન ફૂટ માર કરીન હોકી દેતા… પેસ મરસાંની બોરી માહી રૉણી કાટેં… એંણાં સોકરાંન ખબેંર નતી…અમાર માય્યર હેં એંમ ખબર નતી… પૉણ વણઝારાં કને સૂટી કરેં…

તેંણીવેળ કલમ કસેરીમાં લેઈન આવેં… સદણ રાઝાન ખબર નતી… તેંણીવેળ નીર સાય્યોર દીકરા.. મરિયાગરી રૉણી… સદણ રાઝા કેવાં ભેળાં થય.

વેકુટપરીમાં ખબર ઓયાં રે સાયબા,
વેકુટપરીમા ખબર ઓયાં હો…ઝી…

ખાંમદ લેય બૉપુણવાળો ભેખ રે સાયબા,
લેય બૉપુણવાળો ભેખ હો…ઝી…

લોઆ નગરમા આવણા લાગો રે સાયબા,
લોઆ નગરમા આવણા લાગિયો હો…ઝી…

રાઝાન આવીન મઝરો હારેં રે સાયબા,
રાઝાન આવીન મઝરો હારિયો હો…ઝી…
મઝરો હારીન ઊપો રઈયો રે સાયબા,
મઝરો હારીન ઊપો રઈયો રે હો…ઝી…

મનરે સુબાંની વાતો સોળ રે સાયબા,
મનરે સુબાંની વાતો સોળ રે હો...ઝી...

એ બાપ રે દીકરાંની ઓળખેંણ કાટેં રે સાયબા,
બાપ દીકરાંની ઓળખેંણ કાટિયાં હો...ઝી...

કેંરની રૉણીની ઓળખેણ પારેં રે સાયબા,
કેંરની રૉણીની ઓળખેંણ પારિયાં હો...ઝી...

સદણ નીર સાચ્ચોર થારા દીકરા રે સાયબા,
નીર સાચ્ચોર થારા દીકરા હો...ઝી...

બે દીકરાંન તનં હૂપું રે સાયબા,
બેંય દીકરાંન પાસા હૂંપીયા હો...ઝી...

રૉણી મરિયાગરી થારી નાર રે સાયબા,
એ રૉણી મરિયાગરી થારી નાર હો...ઝી...

રૉણીનું કેયું નતો મૉનતો રે સાયબા,
રૉણીનું કેયું નતો મૉનતો હો...ઝી...

એંણ કારણે રે દોરી આવી રે સાયબા,
એંણ કારણે રે દોરી આવિયાં હો...ઝી...

લોયણો ગડ રે પાસો હૂંપિયો રે સાયબા,
ખાઝે - પીઝે ન માચ્યા મૉડઝે હો...ઝી...

રૉણી નીર - સાચ્ચોર થારા દીકરા રે સાયબા,
કરઝે એંણા લોયણનું રાઝ હો...ઝી...

ઝુગ ઝાહેં ન વારતા બોલ રે સાયબા,
ઝુગ ઝાહેં ન વારતા બોલ હો...ઝી...

સદણ રઈયાં રે અમ્મર નૉમ રે સાયબા,
સદણ રઈયાં અમ્મર નૉમ હો...ઝી...

ગુરાં પરતારે ગોરખ બોલિયા રે સાયબા,
એંકાર કરહાં તો દોરી આવ હેં હો...ઝી...

સતિયાં લોકાંન દોરી આવી રે સાયબા,
પાપી પરલાની કેતરી વાર હો...ઝી...

સૉપરી કેંણાંની ?

ગણેશ દેવી

તેઝગઢ ના પિઠોરા સિતરમા એક આકાર હેં. કાગદા પર કૌંય લખી રહેલ સકતીની પિઠોરા સિતરનારનં પૉણ 'લખારા' કેંવામાં આવેં હેં. પૉણ આદિવાસી જીવનમા લખાણ હું કૉમ હેં ? કિયી સૉપરી એંણો લખેં હેં ? નં એંણા વાસ્તે સૉપરી વૉય હેં કેવી ? આપુના દેસમા આઝ નવા રસાઈ રેંલા ઈતિહાસમા આદિવાસીઓનું થાંન કિયું રેં હેં ? નવા આદિવાસીઓનું થાંન કિયું રેં હેં ? નવા ગનાંનમા એંણાંનો ફાળો કિયો રેંવાનોં હેં ? આ વીસાર આઝ હી કરવાની ઝરૂરાઈ હેં.

સ્વતંત્રતા મિળા પેસ સોટાં-મોટાં ગૉમમા સાળાઓ સરૂ થેઈ. કેતરીક ઝગો પર કૉલેઝો પૉણ ખોલવામા આવી. પૉણ વસતી વત્તારા હૉમેં ઝેતરી પૉણ સાળાઓ હેં , એંણી ઓસી પરેં હેં; નં 'નિરક્ષરતા' ઝાવાનાં તો કોઈ આસારહી નહીં. આદિવાસી વિસ્તારમા તો નિરક્ષરતાનું પરમાંણ કેંણું બત્તું હેં. સોરીઓનું સિક્ષણ તો હેંસ નહીં. થૂરમા તો એંમ લાગતું'તું કે થોરકુંક લખતાં-વાંસતાં આવરી ઝાય તો આદિવાસી મોટિયારનં નોકરી-તંદો મિળી ઝાહેં. પૉણ એંણાન મળા તેંણમા-સૉથા વર્ગનાં કૉમો. એંણાની અનામત ઝગો પૉણ પરાતી નહીં. સ્વતંત્રતા પેસ આદિવાસીઓ વાસ્તે સ્વતંત્ર મતદાર સંઘો પૉણ રસવામાં આવા. કલ્પના એવી'તી કે આદિવાસીઓના આગુઓ સંસદમા ઝાય તો એંણાંની થોરકીક પરગતી તો થાહેં. પૉણ ઑંણા આગુ પૉણ બીઝાં પેઠે રાઝકારણની રમતમાં ફસાઈ ગા.

નૉખા નૉખા મુલકી અધિકારીઓ (I.A.S.) એ આદિવાસીઓની પલી વાસ્તે ઝુદી ઝુદી યોજનાઓ રસી. દેસની આદિવાસી જનજાતિઓ નં પસાત જાતિઓ વાસ્તે નૉખું સસિવાલય ઉઘારવામા આવું. કેતરીવાર એંણામા બી. ડી. શર્મા સાયેબ ઝેવા હાગી અધિકારીઓ મૂકવામા આવા. એંણાંને રિપટ લખા. આદિવાસીઓ વાસ્તે ઝુદા 'Sub-Plan' સરુ થા. પૉણ ઑંણું બધું થાતામા તો પેંલાંની આસા તૂટી ગેઈ. પેસ તો ઝંગળખાતાનો નવો કાઈદો આવો, ૧૮૯૪ મા અંગ્રેસોએ બનાવેલ કાઈદામા આદિવાસીઓનં ઝરૂરાઈ પૂરતી દવાઓ, બળીતું, મેંદ ઝંગળમાહી લેવાની સૂટી અતી. અવણ નવા કાઈદાહી ઝંગળના રાઝા બણા મંત્રીઓ નં સરકાર.

કેંણા ઝૂના ઝુગહી આદિવાસીઓ મગરામા વસતાંન થા. ઑંણા મગરા નઈની આહના પૉણ ઊસી ઝગો પર અતા. પૂરનો ડેંર રેંતો નહીં. પેસ સેંરમા વીજળીની અસત ઓઈ. બદ બૉંધ્યા વેંણાં કારખાંનાં સાલી હકેં નહીં. બદ બૉંધ્યાનં ઝળ વિસ્તારો મગરા હુઘી આવી ગા. આદિવાસીઓનાં કેંર ડૂબમાં ગાં. નં થાંન બદલી થાવા લાગી.

ઑંણ વખતમા બીઝાં ગૉમમા સહકારી સંસ્થાઓ સરુ થેઈ. ઑં ઝમીનં પંપહી ખેંસી લાવેલ પૉણીની મળતી અતી. સેંરમા નવાં કેંર, નવી વાટ બણતી'તી કારખાંનાં મૂળો ઊપાં થાતાં'તાં. સેંરમા બાળ-બસ્સાંને નવા કાપલામા સાળામાં ઝાવાનું મિળતું. સોરીઓનં સિક્ષણ પૂરું થાતાં હુઘી લગન નેં કરવાની સૂટી અતી. દેસ-પૂરા દેસમા બખના પૂલ, બખની ભેંતો, બખનાં ઝંતર, બૉંધવા વાસ્તે ઝંતર સિક્ષણ નં બખનાં અંજિસર વાપરવા વાસ્તે નં ડાકતરી સિક્ષણ મેળવવા વાસ્તે સેંરનાં મોટિયારાંને મોટી લેંણો લગાવી અતી. એંણી લેંણમા ઝેંણાંન થાંન નેં મિળું એંણા સનેમા નં ઑટલ ઝેવો પોગી તદામા ગા કે પેસ કરઝ મેળામા સેવા આપણા નેં બેંકોમાં કૉમ કરવા લાગા. કેતરા તુંગર પરદેસમા ઝાઈનં દેસનું નૉમ સોપાવા લાગા. ઑંણા બત્તાંન પૉણ મેમત તો કરવી

પરતી અતી. ઑણી મેમતનાં મેંઠાં ફળદાંમ સાખણા મળહેં એવી ખાતરી એંણાંન અતી.

આદિવાસીઓના પાગલામા તો મેમત નં પપોટી, નં પૂખ નં દ:ખ. ઑણાં બત્તાં હી થાકીનં આદિવાસી આઝ તો મોટા પાઇયા પર વ્યસનોનાં ગુલાંમ બણો હેં. ઓગણીસમી સદીના આદિવાસી ઝોરદાર નં હાગી અતા. એંણાંમાહી કેતરાંકને અંગ્રેસો હૉમો ઝોરદાર ભારથ લરા. દેસના બીઝા રાઝાઓન આદિવાસીનો હાથ અતો. આદિવાસી વિસ્તારમાહી ફોઝ-ફોટું ન લેઈ ઝાવા વાસ્તે ઑણાંન કર પરતા'તા. કેટલાક રાઝાને પોતાની ફોઝના વડા બણાવા'તા. રાણા પ્રતાપ નં સિવાઝી નં આદિવાસીઓનો હાથ મળતો'તો એંણાંની ઝમી, ઝંગળ, ઝળ ઉપર એંણાંનો સ હક રેંતો'તો. દેસમાં કેખા સાલી રઉં હેં એંણી પૂરી ઝૉણ આદિવાસીઓ ન રેંતી'તી. ઝુગ પેંલાં તો કિન્નર ઝેવા હેંમાળાના આદિજનોન દેવોનું આહનું મૉનભરું થાનં મિળતું'તું. મહાભારત નં રામાયણ એંણા ઈતિહાસના બેં આહનાં કાળમા આદિવાસીઓએ દેસમા કેંણી સત્તા પોગવી'તી. પૉણ આઝ ઑણું બત્તું આદિવાસીઓનાં ભેંત સિતરાં નં કૉણીઓમાહી રેઈ ગું હેં. આઝનો આદિવાસી મુટા વેંણાનો ઓળખેંણી વેંણો થેઈ ગો હેં. ખિસ્તી-મુસલમાનો-હિંદુઓ બત્તાંસ પોતાના સમાઝનો નેંસલો ઈસ્સો બણાવવા વાસ્તે ખુસ્સી ખુસ્સી હેં. કારખાંનાવાળા નં કંટ્રાટી એંણાના માથે કપસી નં કોયલાનો પાર નૉખવા ટેવે પરેલા હેં. સેંરનાં મનેખ એંણાનં સેંરની લાગેલી એંતરું હમઝે હેં.

ઈતિહાસનો એક નેંમ હેં : ''નબળાનું સત્ પૉણ મૉન્ય નેં થાતું.'' આદિવાસી લોક બીઝાઓના કાવાદાવાહી પાસળ પડી ગો હેં, એવું કેંવું બરાબર નીહીં હેં. નવી વાટ એરવા વાસ્તે પોતાની કમી ઓળખતાં હીખવું ઝોઈઝે. આદિવાસીનો દોહ એંણું પોળપણ હેં. અશ્મયુગનાં અથિયાર વાપરવાનું આઝ પૉણ સોરું નહીં હેં; એ હેં મન મૂકીનં આણંદ કરવાનો એંણો સભાવ હેં ? નહીં, નહીં, એંણાનો બત્તા હી મોટો દોહ ગનાંનની નેંપઝ નં સાસુ 'સંવર્ધન' નેં કરવું એ હેં. કોઈ પૉણ સમાઝ પરગતીની વાટે ઝાય એંણું સિવાય અથિયાર નં રૂપિયાંના ઝોરે નહીં. એંણા સમાઝની અરેક પીઢી, આવતી પીઢી વાસ્તે કૉંયક નવું મૂકીને ઝાય હેં. અગળ મેળવેલું બત્તું ગનાંન વિદ્યા ક પોથીના રૂપમા પેગું કરી ઝૉણેં હેં. ઝૂનું એં કે નવું એં, કોઈ પૉણ સંસ્કૃતિ બળવતી બનેં હેં, ઑણા નરવા સિક્ષણ હી.

મેં કેતરાહી પણેલા મોટીયાર હારે સરસા કરી. એંણામાહી એક પૉણ પોતાના ગૉમ્મા માસ્તરનું કૉમ કરવા તીયાર નેં. ઓથી સાળાઓ તૂળમાં રઝળેં હેં. પણિયાઓનં સેંરમા કૉમ-તંદા વેંણું સાલેં હેં. પૉણ આદિવાસી ગૉમ્મા રેંઈ સિક્ષણનું કૉમ કરવામાં નાંનમ લાગેં હેં. ઓથી નોકરી મિળી ઝાય તો બદલી કરાવણા મોટી 'લાંસ' દેવામા પૉણ એંણાંની તીયારી હેં. ઝેણા વત્તારે પણેલા હેં, એંણાંન સેંરમા નોકરી મિળી ઝાય, તો ઑણા પોતે આદિવાસી હેં એંણું કેંવાનું પૉણ સોરે હેં. એંણામા એંણાંન સરમ લાગેં હેં. એંણાંની પૂરી સકતી બીઝા સમાઝની સકતીઓની નકલ કરવામાં ઝાય હેં. ઑણી બત્તી 'કરાફૂટ' ગૉમ્માહી સાળા તો નૉમ પૂરતી હી ઉઘરે હેં. પણેલાના આ ઝૂઆ પણાને લીત્તે પોતે આદિવાસી ઓવાનું દ:ખ રેં હેં. દેસમાના નૉવ કરોર આદિવાસીઓમાહી ઓસામા ઓસા પૉસ-સહ કરોર તો સેંરમા પૉકી ઝાવાનીહી વાટ ઝોઈ રા હેં. મોટા પાગલાના તો વાટ નેં મિળવાહી ગૉમ્મા રેં હેં. અગળનાં ૩૦-૪૦ વરહાંમા ઑણા પૉણ સેંરમા આવી ઢૂકવાના. પેસ ઓથી પોગવાદી જીવન પ્રણાલીનો સેલો પાઇયો બણીન ખોલરામા સંસાર સલાવહેં. ઑણું બત્તું Sub-plan હી રોકાવાનું નહીં. નૉખો મતદારસંઘ ઊપો કરીને પૉણ પૂરું થાવાનું નેં.

સેંરમાં કૉમ મિળે હેં. ખૂંસામા પૈસા વૉય તો ઝરૂરાઈ પરેં દવાદારૂ મિળી રહેં હે. સેંરમાં પાકાં ખોલરાં વૉય હેં. નવી નવી ઝુદી-ઝુદી વસ્તુ ઓથી આવેં હેં, એતણ ગૉમહી સેંરમા કૉંયક બખનું હેં એવો ભરમ ઊભો થાય હેં. આપુના દેસના લોકો પરદેસ ઝાય તેંર ઓથું જીવન ઝોઈનં એંણાંન પૉણ આવું હી કૉંયક લાગેં હેં. લાગેં હેં કે ઑ પરગતી હેં. ગૉમના લોકોન સેંરમા પરગતી થાય હેં એમ લાગેં હેં. સેંરની ગાઈએ ઝીવહું તો પરગતી થાહેં, એવું લાગે હેં.

પરગતી કેંરવી, બદલાવું, નવી વાટ એરવી ઑણા બત્તાના થૂરમા હીં નવા વીસાર, નવું ગનાંન, પ્રકૃતિ, સમાજ, પરંપરા બાઝુ ઝોવાની નવી રીત-ગાઈ. ગનાંન મેળવાની, સંઘ રસવાની નં એક પીઢી હી બીઝી પીઢી

હુધી લેઈ ઝાવાની પેંલાંના ઝુગની કેતરીક ઝૉણીતી રીતો અતી. એંણી વેળામા આદિવાસીઓએ એંણી રીતો પસાવી'તી. કઠમા ગનાંન હગરીન એંણાની કેળવણી કરી હકાતી અતી નં ઑંણું ગનાંન બસાવી હકાતું અતું. પૉણ અવણ એવું થઈ હકહેં નીહીં. ગનાંન વાસ્તે સૉપરીની ઝરૂરાઈ પરી હેં. ઝેંણીકને પુસ્તક નીહીં હેં, સૉપરી નીહીં હેં; સૉપરી પર ઝેંણે પોતાનો અક સલાવતાં આવરતું નીહીં. એંણો પાસળ પરવાનો હી. એંણા કઠના-મખપાટીના ગનાંન ની કોઈ કેંમત રેંવાની નીહીં.

પૉણ ઑંણી સૉપરી કેંણાની ? આદિવાસીઓનં સાળામા વાંસવા દેવામા આવેં હેં એંણી સૉપરી બીઝાઓનેં બણાવેલી વૉય હેં. ઝેં પરીકસા પાસ કરીન આદિવાસીઓન નાંકરી મળી હકેં હેં. એંણી પરીક્સામા બીઝાઓની બણાવેલી સૉપરીમાહી સવાલ પૂસાય હેં. સૉપરીઓના ઑંણા બઝારમા આદિવાસીનું પેંલાંનું ગનાંન હેંસ નીહીં. ઑંણું બત્તું રોકણું પરહેં. તો હી આદિવાસી પોતાની સંસ્કૃતિ પરના દાબ નં પાસો કરી હક હેં. ઑંણા વાસ્તે આદિવાસીઓએ પોતે નકી કરીન એકી કરવી પરહેં.

પણેલા આદિવાસીઓ પોતાના ગૉમ્મા ઝાઈન ઓથી સાળામાં ઝાઈન માસ્તરનું કૉમ કરવાનું મૉનેં તો ૧૫-૨૦ વરહાંમા ઑંણી ગૉમની આદિવાસી પરઝા ઝોરદાર બની હક હેં. ટૂકી વેળામા કદાસ ઑણી પરઝાનો અવાઝ 'સ્વતંત્ર મતદાર સંઘ'ના સંસદ સભ્ય દ્વારા પરા દેસમા ગાઝી ઊઠ હેં. કદાસ Tribal Sub-plan (સંકલિત આદિજાતિ વિકાસ યોજના) નું કૉમ પૉણ ઈસ્સા પરમાંણ સાલવા મૉડ હેં. કદાસ, આદિવાસીના દેંન બદલાહેં. પૉણ એંણા વાસ્તે 'ત્યાગ' ની ઝરૂરાઈ હેં. સેંરના પોગવાદની પાસળ ઘૉમવા કરતાં ગૉમ્મા નવી રસનાને સ પોતાનું કૉમ મૉનીન સાલતા મોટીયાર દલોની ઝરૂરાઈ હેં. ઝંગળ કેંણાંનું ? ઝળ કેંણાંનું ? એંણાંના હાથમા 'સૉપરી કેંણાંની' ?- એંણો સવાલ પૂસવાની ઝરૂરાઈ હેં.

આવણાવાળાં વરહોમા આપુના દેસની નૉવ કરોર આદિવાસી પરઝા સિક્ષણમા પાસળ પરી ઝાય તો એંણી પરઝાન તો તકલી વેઠવી પરહેં, પૉણ એંણાહી અગળ દેસની ભલી વાસ્તે પૉણ ઝોખો ઊપો થાહેં. 'ભારતનાં અર્થતંત્ર' બધા હી ઝરૂરાઈ નું કૉમ હેં. મૉનવીના બળનું ઑંણા બળનું, સકતીની સાસવણી કરવી ઑંણું આપું બત્તાં વાસ્તે ઝરૂરાઈ હેં.

આવતાં ૧૫-૨૦ વરહોમા આદિવાસીઓના પણતર વાસ્તે કેંરતોર કૉમ કરવામા આવેં તો એંણામાહી પણેલા આ કૉમ અગળ ધખેલી હક હેં. કદાસ, એંણામાહી 'ગણકયંત્રો' એંડારનારા, સાસતરીઓ, કળાકારો, 'ચિંતકો' આપુની આદિવાસી પરઝામાહી નેંપઝ હેં. એંણી હારે એંણાની પૉણ ઝરૂરાઈ હેં કે આદિવાસીઓની ઝૂની સંસ્કૃતિ નં હમઝ ઝળવાઈરેં. એંણીમાહી આવનાર કાલની પોથીઓ, કળા, ચિંતન વત્તારે જોરદાર બની હક હેં. નં એંણા વાસ્તે ''સૉપરી કેંણાની'' ? એ સવાલ આપુન વખતે વખતે પૂસવો પરહેં !

o

ભારથની ભાષાઓમાહી સાહિત્ય કૃતિઓનું મોલ આંકવા વાસ્તે ભારથ સરકારે ''સાહિત્ય અકાદમી'' નૉમની સંસ્થાની થાપણા કરી હેં. ઑંણી સંસ્થાહી બખની સાહિત્ય કૃતિઓન ઈલમ આપણામા આવેં હેં. આઝ હુધી ભારથની વડી ભાષાઓને હીં ઈલમ મિળતાં'તાં. ઝા વરહહી સાહિત્ય અકાદમીએ ઝુદી ઝુદી આદિવાસી ભાષાઓન 'પ્રોત્સાહન' આપણા વાસ્તે ''ભાષા સમ્માન'' નૉમે નવું સ ઈલમ સરુ કરું હેં. ઑંણા વરહે ઝેંણી સિયાર ભાષાઓનો ઑંણા ઈલમ વાસ્તે સમાવેસ કરવામા આવો હેં; એંણામા 'ભીલી ભાષા' પૉણ હે. ઑંણો અરથ કે ભીલીની કઠની કોઈ કૃતિ વાસ્તે કે ભીલીના વિકાસાર્થે કરેલ કૉમ વાસ્તે રૂા. ૨૫,૦૦૦/- (પસી અઝાર) નું ઈલમ દક્ષીમા એક બખની સપામા આપવામા આવહેં. ભીલી ભાષકો વાસ્તે ઑંણી 'ગરવ' લેવાની વાત હેં.

રગ્તિયા વીરનો રાહરો

કથક : જવાભાઈ પૂજાભાઈ ગમાર
સંશોધન - સંપાદન : ભગવાનદાસ પટેલ

જુદાં જુદાં દેવદેવીઓનું નૉમ સમરણ :

પેંલા રે સમરું રે તરણ રે માતા,
વેંલેરાં વીરડા હો...

ઝેંણા રે પૂઠણ તો ગૉમરે ખેરાનો ખેતલો,
વેંલેરો સમરું વીરડા હો...

ઝેંણા રે પૂઠણ તો ગૉમરે ખેરાની સુડ માતા,
વેંલેરી સમરું વીરડા હો...

ઝેંણા રે પૂઠણ તો તૉળી તજાનો ઠાકોર,
સમરું વીરડા હો...

ઝેંણા રે પૂઠણ તો પાટણનો તણી રગ્તિયો વીર,
સમરું વીરડા હો...

રગ્તિયા વીરનું ગુણ સમરણ :

એ...હે, મારા પાગી ગાડીઓના હૉતનાર,
વેંલેરો આઝ તો સમરું વીરડા હો...

એ...હે, બાર બાર બરસીઓ તો
આથાં ઝાલે,
ખજૂરિયાળો એલ સપેટે રાળ;
વેંલેરો આવઝે આવઝે વીરડા હો...

એ...હે, હબળા તણિયોનો વાઝતો
વૉય તો હઝાઈયો મૉડને;
વેંલેરો હેંડવા મૉંડ વીરડા હો...

એ...હે, આપણાં નૉમ લેતાં તો
હવા હવા મણની પથરો

દૂરી ઝાઈ પરેં'લા;
આઝ કેં દાટ વરેંણી વીરડા હો...

એ...હે, થારી પાંસે તો દાવ
નેં વળે'લા;
લેકાર નેં વળે'લા વીરડા હો...

એ...હે, તનં નેં સાતી ઝોંણો'લા;
તનં નેં રમારી ઝોંણો'લા;
રગતિયા વીરડા હો...

એ...હે, કાળી કાતકનો,
કાળી સઉદસનો.
તનં નેં સાતી ઝોંણો'લા વીરડા હો...

એ...હે, થારી પૂજારી પૂજારાંનાં
નખ્ખોદ ઝાઝો,
ઉતા ગોડ વરઝો,
તનં નેં રમારી ઝોંણું'લા વીરડા હો...

એ...હે, આઝ તો રમણાની
ટેંમો ઝોંય'લા;
રમણાની વેળો ઝોંય'લા;
થારું નખ્ખોદ ઝાઝો વીરડા હો...

એ...હે, વેંરાગ સોરને,
આંટી આંમળા સોરને,
કણો ઊસીલો થઈ પરને વીરડા હો...

એ...હે, થાત થઈ ગું'લા;
અત અઈ ગું'લા;
હોંનો કોરો બઝારમાં ઠોકર ખાઈ ગો વીરડા હો...

એ...હે, એ'લા રમતો ઝાને,
વાસના ખોલને;
કેવા નોંમનો દેવ રમેં વાસના ખોલે વીરડા હો...

એ...હે, એ'લા મઉરું પોલું'લા,
મોંનવી ગેલું'લા,
હવળ બોલિયે ગવળયે બોલિયે વીરડા હો...

એ...હે, તખલા જેતરું દેવ તો આઝ તો
ડુંગર કરી મોંનિયે'લા વીરડા હો...

એ...હે, પમર સોટિયાંના રમનાર,
પમર સોટિયો સૂટી મેલને;
રમણા મોંડન વીરડા હો...

એ...હે, કરવાં તો ગાદીએ રાળને,
મેંહાં ઉપર કરને વીરડા હો...

'દેવત'ની પતરામણી :

એ...હે, આઝ માર પરભુની મડલીએ
કેવા નૉમનાં દેવ રમાં'લા,
પરભુનાં નૉમ લેવાં વીરડા હો...

એ...હે, મારા રૉમની મડલીએ
કેવા નૉમનાં, દેવ રમાં'લા;
પાઈરમાં કે બેંન રમાં'લાં;
નૉમ તરને વીરડા હો...

દેવત : એ...હે, જાગરિયા
મું તો રગતિયો વીર રમું'લા...

ભોપો : એ...હે, રગ્તિયા બૉતમા,
રગતિયો વીર રમે'લા; એ તો મું મૉનું'લા,
પૉણ આપણાં ગૉમન ગૉંદરાં કેઈ દસામા
વાઝે'લા...ઉગેંમણા અહાડાં, આથમણાં કે
કોળબણાં વાઝે'લા વીરડા હો...

દેવત : એ...હે, જાગરિયા...
મારાં ગૉમન ગાંદરાં,
અહાડી દસામા વાઝે'લા...

ભોપો : એ...હે, રગ્તિયા બૉતમા...
અહાડી દસામા વાઝે એતો મૉનું પૉણ
ગૉમ ગાંદરાંનાં નૉમ તરજે વીરડા હો...

દેવત : એ...જાગરિયા મારા
મારાં ગૉમ ન ગાંદરાં સદરાંણાં ગૉમ વાઝે'લા...

જાગરિયો : એ...હે, સદરાંણાં ગૉમ તો...
દરિયા જેતરું મોટું' લા,
આપણાં પૂજારી પૂજારાંનાં નૉમ તરને વીરડા હો...

દેવત : એ...હે, જાગરિયા મારા...
પૂજારી પૂજારાં તો ફૂલાપૂજા ગમાર વાઝે'લા...

ભોપો : એ...હે, રગ્તિયા બૉતમા...
ફૂલા પૂજાના કેંરમાં મૉડેલા હોં કે
રખેંરતા ફરાં હો'લા વીરડા હો...

જાગરિયો : એ...હે, જાગરિયા મારા...
ફૂલા પૂજાના કેંરમાં મારાં મડેંણ વાઝે'લા...

ભોપો : એ...હે, રગ્તિયા બૉતમા...
ફૂલા પૂજાના કેંરમાં મડેંણ હેં એ તો મૉનું'લા
પૉણ આપણાં પૂજારી પૂજારાં
ઊગી આથમી ગાં હેં ? કે જીવતાં હેં ?
વીરડા હો...

દેવત : એ...હે, જાગરિયા...
મારાં પૂજારી પૂજારાં ઝીવતાં વાઝે'લા...

ભોપો : એ...હે, રગ્તિયા બૉતમા...
આ કેંરમાં કેંમ આવણું પરું'લા વીરડા હો...

દેવત : એ...હે, જાગરિયા મારા...
મારાં લેઓ લેકાર લેતાં'લા,
એતણ આવણું પુરં'લા...

ભોપો : એ...હે, રગ્તિયા બૉતમા...
આ મરદનેં તું વળઝી પરો કે
કોઈ બીઝાં'લા વીરડા હો...

દેવત : એ...હે, જાગરિયા પાયા...
આ મરદ નેં તું વરગી પરો હું'લા...

ભોપો : એ...હે, રગ્તિયા બૉતમા...
આ મરદેં હું લેઓ લેકાર લેતો કે
સોરી સેનારું કરું'લા,
તે તું વરગી પરો હેં વીરડા હો...

દેવત : એ...હે, જાગરિયા મારા...
આ મરદેં તો ફૂલા પૂજાના પેંહોનો
લેકાર લેતો તે,
લેકાર વાળવા વરગી પરોહું'લા...

ભોપો : એ...રગ્તિયા બૉતમા...
અ'લા પેંહોનો લેકાર લેતો'લા,
એતો મૉનું'લા પૉણ
આપણ ખાવું પીવું મુટે માંગી લેઝો વીરડા હો...

દેવત : એ...હે, જાગરિયા...
મારું ખાવું પીવું તો લીલું નાળેર ખરું'લા...

ભોપો : એ...હે, રગતિયા બૉતમા...
લીલું નાળેર તો ખરું'લા,
પૉણ ખાઈ પીન ઝાહોં કે
આપણાં મડણ ઑં થાં હેં ? વીરડા...

દેવત : એ...હે, જાગરિયા
મારાં ડાબાંનો લેકાર લેઈન
ગૉમ નં ગાંદરાંમાં ઝહું'લા...

ભોપો : એ...હે, રગ્તિયા બૉતમા...
પૉસમે દન તો તારો ડોબિયોનો લેકાર આલવો'લા,
પૉણ આ મરેંદને જીવતેં નાતેં
વાળ નેં ખરેં'લા,
એ તો તણિયાપો કરવો પરહેં'લા વીરડા હો...

દેવત : એ...હે, જાગરિયા મારા...
ઝૉ'લા આઝથી મારા મરેંદન વારમાં
નૉખે કાંટો નેં પાગે, ઝીલતેં નાતેં વાળ
નેં ખરે એનો મું તણિયાપો કરું'લા...

o

'કથા' નૉમની એક સંસ્થા દહ્લીમા સેલા હાત વરહહી કૉમ કરી રઈ હેં. ઑંણી સંસ્થાહી ભારથની ઝુદી ઝુદી ભાષાઓમાંના બખના કથા સાહિત્યનં ઈલમ આપણામા આવેં હેં. ઑંણા વરહે ગુજરાતમાહી આંણેલ કથામાહી ગુઝરાતી વાસ્તેના પારખી ડૉ. ગણેશ દેવીએ કુંકણા-ડાંગી ભાષાની એક કઠની કથાનો સમાવેસ કરો'તો. કથાનું મથાળું ''રાજા માનસિંહ અને સાળવાં રાણી'' અતું. એંણું વેંણવાનું કૉમ કરું અતું શ્રી ડાહ્યાભાઈ વાઢુએ. નં એંણું અંગ્રેસી કરું અતું શ્રી અવનીશ ભટ્ટનેં. 'ગરવ' કરવા ઝેવી વાત હેં કે ઑંણી કથાન પૂરા દેસમા કઠના સાહિત્ય વાસ્તે 'કથા' ઈલમ મિળું હેં. દહ્લીમા તા. ૧૨મી ડિસેમ્બર'૯૮ના રોઝ એક ભારી સપામા આ ઈલમ આપવામા આવું. ગુઝરાતની ઑંણા વરહની બખની સાહિત્યકૃતિ ડાંગ જિલ્લામાહી આવી, એ ગુઝરાતની આદિવાસી પરઝા વાસ્તે ગરવની વાત હેં.

લોક મતર

કથક : પાબુભાઈ નાનજીભાઈ ગમાર
સંશોધન - સંપાદન : ભગવાનદાસ પટેલ

દેવ વાળવાનો મતર :

ઊઠો વીર જતિ, અટિલા અરુમાંન
કરાં સોટીકાં રખવાળાં.
નીરકી કૂકરી
કણિયોરકી કૉબ.
અમીકા ઑંસા
ઈરાંકા તોરા.
મસાંણકા ગરા.
કેંસાં કેંસાં દેવ વાળાં ?
એક હૉન હાઈઠ રગ્તિયા વીર વાળું.
એક હૉન હાઈઠ
આકૂરિયા તૉહિયા,
કરતરિયા વીર વાળું.
એક હૉન હાઈઠ સોખા પથનાં
દેવ વાળું.
એક હૉન હાઈઠે મેંલા પથનાં
દેવ વાળું.
ડાકણની ડાટ ખેલું.
પૂતાંની તાર પારું.
હેંણાથી વાળું ?
કાકરાની કરિયે,
લેંબુને ગોટે,
દારૂને પિયાલે.
જળને પિયાલે
જળિયા વીર વાળું.
રગતને પિયાલે
રગ્તિયા વીર વાળું.
કેંથી વાળું ?
મરદન માથાની

સોટી હી વાળું.
ગળાહી વાળું.
કાજળહી વાળું.
ફેફરાંહી વાળું.
નવસે નારાંહી વાળું.
પેંગની પૉની હી વાળું.
કિણાંની વાળું ?
વાગરી પીખારીનાં,
કાકી-પાબીનાં,
વેંરી દસમનનાં વાળું.
મોટાં મોટાં દેવ વાળું.
મારાં વાળાં નેં વળે તો
અમારા ગરુ વાળે.
ગરુઓના માથે પેંઝા ફરા હેં.
ગરુનો પણેલો સેલો,
મું વાળું.
મારાં વાળાં નેં વળેતો
તરણ અગાસને કારણ
હાત મેંઠા; હાત ખારા;
દરિયાંની કારણ,
ઝંગળ ઝાળીને કારણ,
વાસેંગ રાઝાને કારણ,
નવલાખ દેવીઓને કારણ,
વીર અરમાંનને કારણ વળે.
અટિલા અરુમાંન મારે આખ
બારી કરેં પસમ !

પિયાલો મતરવાનો મતર :

સોનાકા પિયાલા કરું.
રુપાકા પિયાલા કરું.
જળકા પિયાલા કરું.
દારૂકા પિયાલા કરું.
રગ્તકા પિયાલા કરું.
રગ્તિયો વીર બેંહારું.
જળને પિયાલે,
જળિયો વીર બેંહારું.
કૉહા પિતોર ખપર,
સોનાકી સળી, રૂપાકી તારે
કરું રગ્તકા પિયાલા !
મારો બેંહારેલો રગ્તિયો વીર

આ પિયાલામાં નેં બેંહે તો
તરણ અગાસને કારણ,
કાળિયા પેરવને કારણ,
મહાકાળીને કારણ,
સૂડને કારણ,
વીર હરુમાંનને કારણ,
વીર હરુમાંન મારે આખ
બળી પસમ થાય !

સાપ ઉતારવાનો મતર :

કાંબરું દેસના ફૂલવાદી લાલવાદી
આવણા લાગા.
મૉણેકિયા સોખમાં આવી
ડેરા તૉણવા લગા.
ફારી કુવારી આથ ઝાલી
મેર સીમેર ઝાવા લાગા.
હાલરે ગોલરે
ફિરવા લાગા.
કુતી કેરા મેંણ
લેવા લાગા.
લેઈ કરી લીલરિયો વાંસ
વાટવા લાગા.
વાટી કરી લેઈ માંણકિયા સોખમાં
આવણા લાગા.
લાગી કરી, કેંરકી તુબી
લેવા લાગા.
તુબી વજાણવા લાગા.
વજાણીન ફૂકવા લાગા.
બતરી તતરી ગા ની મોરલી
વાગવા લાગી.
રાતે રાફરે
ઝાવા લાગા.
ઝઈ કરી મોરલી
ફૂકવા લાગા.
બતરી તતરી ગાની મોરલી
વાગવા લાગી.
પેયાળમા વાસંગ નાગરો
ઝાગવા લાગો.
વાસંગ નાગરો જવાળાંનો મારેલો
પદમણી નારન

કેંવા લાગો.
ખાઝે પીઝેન
રાઝ કરઝે.
તૉળા મતરોગમાં કોઈ
સૂબો ઝાગો હેં.
મન ઝાવું પરહેં'.
તેહી વેળા વાસંગ નાગરો
આવણા લાગો.
આવી વેંત ઝીપરો
કાટવા લાગો.
આવી કરીન બત્તો બારો
નેંકરવા લાગો.
લાલવાદી ફૂલવાદી
પાખળ પાખળ ફિરવા લાગા.
ફિરી ફિરી પાખળ પાખળ
ફૂલા ફૂટવા લાગા.
એહી વેળ અમરગૂટો
ગુસીમાં દેવા લાગા.
લાગીન પકરવા લાગા.
તેહીવેળા એંણા વાસંગના
દાંત પારવા લાગા.
પારીન સેલાન આલવા લાગા.
સેલે ગુરુન આલા.
ગુર લઈન ગળા ગાંઠરી વાળી
ઝાવા લાગા.

તલવાર બાંધવાનો મતર :

કાળી કાળી સૉટાંવાળી,
ગેઈ સરણિયાના કેંર !
અવળી તવળી તાર ફિરે.
અવળી તવળી ગાડલી ફિરે.
અવળી તવળી તાર બૉતું.
અવળી તવળી ગાડલી બૉતું.
મારી બૉતી નેં બતાય તો
લીલરિયા મા'દેંવસી બૉતું.
મારી બૉતી નેં બત્તાંય તો સેલાકા
ખાંતમા પરેં તો એક વાળ નેં ખરે !

ઑખ દુખણી બંત કરવાનો મતર :

આવતી ઑખ બૉતું.
ખરખરિયે ઑખ બૉતું.

રાતી બોંતું.
ઑંખ બોંતું. પાંખ બોંતું.
મારી બોંતી નેં બતાય તો
મારાં ગુરાંસી બોંતું.
મારી બોંતી નેં બતાય તો
જળ પેંરવની દવાઈ હેં.

શૂળ બાંધવાનો મતર :

હૂર બોંતું. અગન બોંતું.
કેંસાં બાંણ બોંતું ?
અગની બોંતું, હુરિયા બોંતું.
કુણ બોંતે ?
કાળી કાતકનો પણિયો બોંતે.
મારી બોંતી નેં બતાય તો,
કાળ પેંરવસી બોંતું.
લીલરિયા મા'દેવસી બોંતું.

o

સાલકોન કાટી

કથક : વજાભાઈ ગમાર
સંશોધન-સંપાદન : જિજ્ઞાસા પટેલ

એક નાંનકાક ગૉમ્મા કરહેણીન એક કાટી. તે કાટી ખોર ઝબેર ખાય. ખાંણ ખાય પૉણ અળે કાલો એંતો બેહી ઝાય. કાટી હેંડતો નેં. કેંરનો તણી ઝબેર થાકો. પૉણ હું કરે. પેસ થાકી પાગીન કરહેણીને કાટી સોરી મેલો. પેસ કાટીન વાત કરે એ કાટી, તું વનરીઝાંમા ઝાઝે.'' હાને કાટી અતો તે અવેંણ કેંરહો રીહઈન નેંહરો ગૉમને ગાંદરે કેવોક આવે ! હાને કાટી ઊપો ઊપો વીસાર મૉડેં. મું પરો એકલોસ. મન ઝેવો મન અવ કુણ મળે.'' એમ કરી કાટી વીસાર કરે. એવામા એક કુપારને સાલકો. તે એ સાલકો કૉમનો માંદો. કુપાર વાત કરેં, એ સાલકા; તનં કને મું ગાર વેવરાવું પૉણ તું બેહી ઝાય. થારું માર કૉમ નહીં. થું માર કેંરહો અવણ ઝાતો રે. પેલો સાલકો અતો તે કુંપારના કેંરહો રીહઈન નેંહરો. સાલકો મનમાં વીસાર કરે, ''મું પરો એકલો. હાને મને અવે તો કોઈ હગેરવાનું નેં. અવણ કેમ કરું? એમ કરતો કરતો સાલકો એંણા ગૉમને ગાંદરે આવે ખરો ગૉમને ગાંદરે આવીન પેસ ભોંકો ઝોરમા પોંકો ! પેલો કાટી હોંપળી ગો. કાટી વીસાર કરે, વાહ ! ઝરૂર આ સાલકો મનં ઝેવોસ હેં. એંમ કરી પેલો કાટી પૉણ અવેણ તાડુકવા લાગો. એક બાઝુ સાલકો ભોંકે, બીઝી બાઝુ કાટી તાડુકે. પરી પરી રાતે ગૉમને ગાંદરે પોંકે નં તાડુંકે, ગૉમવાળાંન રાતમા હુવા દેએ નેં. ગૉમવાળે વીસાર કરો, પરી પરી રાતે સાલકો ન કાટી આપણાંન હુવા નેં દેતા. આપું કેંમ કરીએ ? ગૉમવાળે વીસાર કરો, ઝો આઝ રાતના બેં આહ્લેં, તો લાંબા લાંબા ડેંગા લેઝોન ખરા કૂટીન ગૉમહા બારા કાટી મેલવા હેં.

અવેણિયાં દનરો ગો ડાવા ડુંગરે. હુરલા ગા હોવન માળિયે. હૉઝિયા વેળા થેઈ. અવેણિયાં રાત પરી ગેઈ. એવામા એક બાઝુ સાલકો આહ્લેં નેં બીઝી બાઝું પેલો કાટી તાડુકેં. આખા ગૉમના બત્તા ઝાગી ગા. એણે લાંબી લાખરીઓ લેતી. પેસ ખરા આહ્લેં એવામા બેંઆંન લાખરીએ લાખરીએ ઝોરમા કૂટા. પેસણ ગૉમવાળે કાટી અનં સાલકાન ફિટકારો દેતો. આઝહા અમાર ગૉમમાહી તમે બેં ઝાતા રેંઝો. નકેર મારના પૂખા હો. હારે ગૉમવાળેં બેંઆંન કાટી મેલા. એવામા બેં ઝણા એકતો કાટીને એક સાલકો. વાતાંના રમઝોર ઊડે. કાટી હારો લેવેં. ''એ સાલકા ! હૉપળ મારી વાત. તનં સોળું દલાંની વાત. એ'લા તનં કેમ કાટી મેલો'લા એ વાત તું કર.'' એંણીવેળ અવેણિયાં સાલકો વાત મૉડેં ''એ કાટી ! ઝો પેલો માર તણી અતો તે મન રાતનો ગાર લેવરાવતો. પેસ ગાંડ ઉપર લાખરી મેલતો. હુ'લા, માર ખાઈ ન કોઈ કૉમ કરે. પેસણ મું કૉમે થો માંદો. મનં ગાર વેવરાવે ખરો. મું ગાર અળેટતો ગાર બત્તી ટોળી નૉખતો. ટાલો માલો આવું તે એણે કુપારે મન થાકીન સોરી મેલો. પેસ મનં તો ફિટકારો દેતો.'' પેસ સાલકો હારો લેવેં. ''એ કાટી ? તનં કેમ કાટી મેલો'લા ? એ વાત કર.'' એણીવેળ તો અવે કાટી વાત કરે. ''હૉપળ સાલકા મારી વાત. જો માર કરહેણી એવો અતો મન કને આખો આખો દન જમી ખેરાવે. મનં અળ હો સોરેંસ નૉ પેસ થાકું એતણ આળ અડારે. માર તો સારુ પરી ગઉ'લા ! પેસ મેં વીસાર કરો. આ માર તણી મનં મારી નાંખવાનો હેં એમ કરી કરતે કૉમે માર ખાવો પરેં એંણા હો મું માંદો થો. પેસ મન અળે કાલે ને મું બેહી ઝઉં મન નખા કૂટેં પૉણ માંનુંસ નેં. એમ કરતે કરતે મન માર કેંરને તણીએ મનં તો સોરી મેલો. ગૉમને ગાંદરે સરીન તાડુકતો. પૉણ અવે તો આપું બે ઝણા થા હૈએ. તે અવ આપું હું કરીએ ?'' એમ કરી સાલકોન કાટી બે પાકા દોસ્તાર થા.

વનરીઝાંમા ઝાઈન જબેર મા નવીઓનું લીલું ખોર ખાઈ ખાઈન પેસણ તગડા ઝેવા થા. હૂણી ગા. પેસ હુ'લા કાટીન સાલકો કોઈન ગણે ? એવામા બે ઝણા વીસાર કરે, અવેણ જો આપણાંન ખાવાનું જો મળે. આપણાં કનં કોઈ કૉમ નેં કરાવતું. આપણું તો બે ઝોરમાં થાવા હૈએં. અવેણીયાં પાસા ઝાવા નેં એમ કરે એવામા એક ઓળીયો વાઘ નેંહરો. કાટી દેખી ગો. પેલા સાલકાન વાત કરે, ''એ સાલકા, પેલો વાઘ ઝાય. આપણાંન જરૂર બેઆંન મારી ખાહેં. આપું કેંમ કરીએ ? ''એંમ કરીએ આ ઝોન'' કાટી વાત કરે.

એક દનરો સમાઝોગ આવો. સમાઝોગનો માઝોગ આવો. પેસણ સાલકો વાત કરે, ''એ કાટી? આપણાંન કેદિ'ક વાઘ ઉપેંર પરેં તો આપુંણ હું કરહું ?'' એણીવેળ કાટી વાત કરે, ''જો કદાસ મન વાઘ ઉપેંર પરેં તો તું એંમ કરઝે, જો થાર બે વૉહલા ટાંટીયા વાઘને મુટાસ ઉપરનો ઉપર ઝીંકઝે. પેસ તન વાઘ ઉપર પરે તો માર એં હેંગરાં અણીયાળાં હેં. મું અણીયાળે હેંગરે હેંગરે મારી નૉખોહ.'' એમ વાત કરે. એવામાં પેલો હાંળીઓ વાઘ આવો. પેલા કાટીન ઉપર પરો. એવામાં સાલકો વિઝકો વોહલે ટાંટીએ વાઘને મુટા ઉપર પાટુઓ ઝીકી. વાઘ અતો પેસ સાલકાન ઉપર પરો. એતણ કાટીએ અણીયાળે હેંગરે હેંગરે વાઘને દેઈમાં ખોસવી કાલાં. વાઘ અતો ઝબેર આહ્યો. વાઘ થાકો. હાને વાઘ મરી ગો. બે પાઇયાંની જોર સાલકોન કાટીએ વન મગરામાં વાઘ મારીન પેસ બે વાત કરે, ''ઝગમા આપું બેં માંદા અતા, પૉણ અવ તો આપુંણ પાસા ઝાતા રેઈએ. નકેર બીઝો વાઘ આપાંન મારી નૉખ હેં. એંમ કરી બે ઝણા સુતરી ગા. પાસા ગૉમ્મા કેવાક આવે. કૉંણી થાય પૂરી. ઑંબે આવેં મૉર તેંર આવઝો.

O

ભારથના બંધારણમા ભાષાઓ વાસ્તે એક અલગ 'પરિશિષ્ટ' રસું હેં- આઠમું પરિશિષ્ટ. એંણામા ભારથની વડી ભાષાઓનો સમાવેસ હેં. ઑંણામાહી હિન્દી નં અંગ્રેસી-ઑંણી બેં ભારથની રાષ્ટ્રભાષાઓ મૉનવામા આવેં હેં. દહ્રી ખાતે તા. ૧૯મી નવેમ્બર'૯૮ ના રોઝ ભારથના વડાપરધાંન મા. અટલબિહારી બાજપેયીએ ઝાયેર કરું હેં કે પરિશિષ્ટમાં થાંન આપવામા આવહેં.

ભારથમા અઝીય કેતરીક ભાષાઓ હેં. એંણીન આઠમા પરિશિષ્ટમા રાખવાની ઝરૂરાઈ હેં. આપુ આસા રાખીએં કે આહના ભવિસમા ઑંણી ભાષાઓનો પૉણ આઠમા પરિશિષ્ટમા સમાવેશ કરવામા આવેં. 'ભીલી' ન 'સાહિત્ય અકાદમી' ઈલમ મિળતું વૉય, નં કુંકણા-ડાંગીન 'કથા' ઈલમ મિળતું વૉય તો પેસ એંણાંનો આઠમા પરિશિષ્ટમા સમાવેશ થાવામા કેતરી વાર ?

પ્રિય વાચક ! 'ઢોલ'મા લખવા મૉડ. કદાસ, આપુની ભાષાન પૉણ સાસુ મૉન ટૂકામા મિળી ઝાય.

''આઈની ભાષા બધાહી વાલી !''

‘વિમુક્ત જનજાતિ’ હું હેં ?

ગણેશ દેવી

ભારથમા ઝુઆ ઝુઆ પરકારના આદિવાસીઓ દેખવા મિળેં હેં. ઝમી ખેરવા આદિવાસીઓ નં ફક્ત કેટાં પાળીન ઝીવતા આદિવાસીઓ હાવ અઝાંણ્યા સેંરમા ઝાત ઝાતના તદા કરતા, પૉણ એક સ ગૉમ્મા હદાય વસતા કે પેસ ઝગો ઝગો ફિરતા રેંતા. ઑંણાં હારાંન ‘‘આદિવાસી’’ના એકસ નૉમહી ઓળખેંણી કરવામા આવેં હેં. સરકારી દફતરે/દસ્તાવેઝોમા ઑંણાં બત્તાંન Scheduled Tribes (શેડ્યુલ્ડ ટ્રાઈબ્સ) કે ‘‘અનુસૂચિત જનજાતિ’’ ના નૉમેં ઓળખવામા આવેં હેં. ઑંણા સવાય Denotified tribes (ડિનોટિફાઈડ ટ્રાઈબ્સ) કે વિમુક્ત જનજાતિ એવા સબ્દાના ઉપઝોગ સરકારી દફતરે થતો વૉચ હેં. ઑંણી વિમુક્ત જનજાતિઓમાહી કેતરીક તો આદિવાસી પ્રજાતિ (ટ્રાઈબ્સ) હેં. કેતરીક અનુસૂચિત જાતિમાહી (કાસ્ટ) હેં, તો કેતરીક Backward Class એતરે કે બીઝી પસાત જાતિમાહી હેં. તો પેસ ઑંણી વિમુક્ત જનજાતિ હું હેં ?

ઑંણી પાસળ થોરકોક ઈતિહાસ હેં. બેંહાં વરહાં પેંલાં આપુના દેસમા અંગ્રેસોનું રાઝ આવું. ઑંણી વેળ આપુના દેસમા ઝુઆ ઝુઆ રાઝા નાંનકા-નાંનકા પરદેસોમા રાઝ કરતા’તા. ઑંણા રાઝાન અંગ્રેસોની વસમા લરાઈ સાલતી રેંતી. ઝેંણી વેળ ભારથના રાઝાઓની આરતી આવતી તેંર ઑંણાંના સપાઈ નાંકરી સોરીન ઝંગળમા ફિરતા રેંવું પરતું. ઑંણા સપાઈઓ વખત મિળેં તેંર અંગ્રેસો પર સરેતરું કરતા નં એંણાંના ખઝાંણા એરી લેતા. એતણ અંગ્રેસોન રાઝ કરવાની તકલી પરવા લાગી નં અંગ્રેસો ઑંણા સપાયાંન ગુનેગાર હમઝવા લાગા. તીમેતીમે આ ફિરતા ટોળા તરફ સંખા થાવા લાગી. ભારથમા તો પેંલાહી ફિરતી જાતિઓ હખે રેંતી’તી. ઑંણી ફિરતી જાતિમા લમાણ, કૈકાડી, ચેરાકુલા, પારધી, સાંસી, કંજાર ભાટ, એવી કેતરીય જાતિઓનો સમાવેસ થાય હેં. અંગ્રેસોએ એંણાના રાઝવેંઈવેંટની ધાખ બેહારવા વાસ્તે ઑંણી બત્તીસ જાતિઓન ગુનેગાર મૉની લીત્તી. સં. ૧૮૭૧મા ‘‘ગુનેગાર જાતિનો કાઈદો’’ એવો એક નવલો કાઈદો બણાવો. ઑંણા કાઈદા પરમાંણ હારા ગુનેગાર-રખરતી-ફિરતી જાતિનં કોઈ પૉણ પરકારની ‘‘સ્થાયી મિલ્કત’’ રાખણાની બંદી કેંરવામા આવી. એતણ ઑંણી પરી પરઝાની ઝમી ઝાતી રેઈ.

ઑંણા નવલા કાઈદાહી કેતરીક જાતિઓ પર ગુનેગારીનો કળાંખ લાગી ગો. પેસ એંણાંન સુતારવા વાસ્તે કેતરીક ઝગોએ એંર ઝેવાં ખોલરાં સોલાપુર, તંજાવર, હુબળી, અમદાવાદ, ફલટન, ધાર એવા થાંન કે આઝ પૉણ ઑંણાં ખોલરાંની નેંસાંણીઓ મિળેં હેં. કેંવામા આવતી ગુનેગાર જાતિના લોકાંનં પકરીન ઑંણાં ખોલરાંમા બૉંતી મૂકવામા આવાં. ઑં એંણાં કને મેંમતનાં કૉમાં કરાવી લેવામા આવાં. સમય ઝાતાં આપુમાહી પૉણ ઑંણી જાતિન ગુનેગાર હમઝી લેતી. એંણાંની ‘ગુનાખોરી’ ની કૉંણીઓ વેંતી થાવા લાગી. ઑંણી બત્તી તકલીહી થાકી-પાગીન ઑંણામાહી કેતરાંકે સાસેસાસ ગુનેગારી માથે લેઈ લીત્તી.

સ્વતંત્રતાનાં થોરકાંક વરહાં પેંલાં આપુના દેસમા ટૂકા રૂપની ટૂકા અધિકારોવાળી દેસી સરકારો રસવામા આવી. એંણામા મુંબઈ ઈલાકાની સરકારે ૧૯૩૯મા એક ગત રસી. ઑંણી ગતહી ‘‘ગુનેગાર જાતિઓ’’ ની અસ્તુતિ સુતારવા વાસ્તે સૂસનો લેવામા આવા. પેસ ૧૯૪૯મા અંત્રોળીકર ગત નિમવામા આવી. ઑંણી તરી મુંબઈની સરકારે ઑંણી કેંવાતી ગુનેગાર જાતિઓન ‘મુક્ત’ કરી દીત્તી. અવણ એંણાંન નવું નૉમ આલવામા

આવું. અવણ એંણા ''વિમુક્ત જનજાતિ'' ના નૉમહી ઓળખવામા આવાં. એંણી ઈયાદીમા બીઝી ફિરતી-રખરતી જાતિનાં નૉમ ઝોરીન ''વિચરતી અને વિમુક્ત જાતિઓ'' (Denotified and Nomadic Tribes) એવું નૉમ બણાવવામા આવું.

ગૉમવેંવારનાં માળખાની બાર રાખવામા આવેલ અંગ્રેસોના કેંણા તરાહ પોગવેલા નં આપુના દેસની બીઝી પરઝાન અપમૉન પોગવેલ ઑંણી ''વિચરતી અને વિમુક્ત જનજાતિઓ'' નૉમે ઝૉણતી પરઝાન આપુની માયાનં દલાહાની કેંણી ઝરૂર હેં.

o

આદિવાસી બોલીઓનું **ઢોલ** સામયિક ભાષા કેન્દ્ર તરફથી પ્રકાશિત કરવામાં આવે છે. ડુંગરી ભીલી, ભાંતુ, પંચમહાલી ભીલી, કુંકણા ડાંગી, રાઠવી, દેહવાલી, પાવરી ભીલી અને અહિરાણી એવી આઠ બોલીઓમાં **ઢોલ** પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવે છે; અને વધુ ને વધુ બોલીઓને આવરી લેવાનો અમારો વિચાર છે. ઢોલની આ આવૃત્તિના તંત્રી છે **કુમારી જિજ્ઞાસા પટેલ,** જે ઉત્તર ગુજરાતની લોકસંસ્કૃતિ તેમજ લોકસાહિત્યના સંશોધનમાં કાર્યરત છે.

પ્રકાશક

ભાષા સંશોધન-પ્રકાશન કેન્દ્ર

મુદ્રક

શિવમ્ ઑફસેટ, આજવા રોડ, વડોદરા.

ISSN : 0971 9156... 97